Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1998 йил 25 ноябрь чоршанба

Сотувда эркин нархда

№ 232 (2013)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

Хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналарда болалар пойабзали ишлаб чиқаришни рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида

Юқори сифатли болалар пойабзали ишлаб чиқариш кўпайтирилиши ва турлари кенгайишини рағбатлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. Болалар пойабзали ишлаб чиқаришга ихтисослашаётган хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналар ўз ишлаб чиқаришида фойдаланиш учун республикага олиб келаётган хомашё, материаллар ва ярим тайёр маҳсулотларнинг қўшилган қийматига солиқ тўлашдан озод қилинсин.

2. Ушбу Фармоннинг амалга оширилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1998 йил 24 ноябрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида

ФУҚАРОЛАР ЎЗИНИ ЎЗИ БОШҚАРИШ ОРГАНЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ БОСҚИЧИ

Илгари хабар қилинганидек, 20 ноябрь куни Олий Мажлисда «Фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ижтимоий ҳаётдаги ўрни ва аҳамияти. Фуқаролар йиғинлари раислари ҳамда уларнинг маслаҳатчилари сайловини ўтказишга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш борасидаги вазифалар» мавзуида республика семинар-кенгаши бўлиб ўтди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва Вазирлар Кенгашининг намояндалари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг ўринбосарлари, республиканинг бир қанча туман ҳамда шаҳар ҳокимлари ва ҳоким ўринбосарлари, энг яхши фуқаролар йиғинларининг раислари қатнашдилар.

Семинар-кенгашни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. Халилов кириш нутқи билан очди.

Ўзбекистон парламентининг Раиси ўз нутқида шуни таъкидлаб ўтдики, фуқаролар йиғинлари раислари ҳамда уларнинг маслаҳатчилари ваколат муддати 1998 йил ноябрь-декабрь ойларида тугаши муносабати билан фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларида ўтказилаётган сайлов улкан ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга. Бу демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, фуқаролик жамияти асосларини мустаҳкамлаш йўлидаги, давлат ҳокимияти органларининг айрим ваколатларини фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларига аста-секин ўтказа бориш тўғрисидаги концепцияни амалий жиҳатдан рўёбга чиқариш йўлидаги муҳим босқичдир.

Маҳаллий ҳокимиятнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қатор қонунлари асосида мустақиллик йилларида ташкил топган бутун тизимни бугунги кунда фуқаролар йиғинларига асосланган ўзини ўзи бошқарув органларисиз тасаввур этиш қийин. Ўзини ўзи бошқариш органлари ўзининг теран илдизлари билан жойларда ҳокимиятни халқ донишмандлиги ва тажрибасидан, кўп асрлик анъаналар ва маданиятдан баралла баҳраманд этиб келмоқда. Халқимизнинг ижоди билан шакл ва сайқал топган фуқаролар йиғинлари фуқаролик жамияти, муҳим ижтимоий муаммоларни ҳал этишнинг жаҳон амалиётида ўхшаши ва мисли бўлмаган чинакам ноёб, миллий институтидир.

Ўзбекистондаги фуқаролар йиғинлари мустақиллик шарофати билан пухта, ишончли ҳуқуқий мақом олди. «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги амалдаги Қонунга биноан улар «жамият ва давлат ишларини бошқаришда қатнашишга доир ўз ҳуқуқларини рўёбга чиқаришларида фуқароларга кўмаклашади, ўз ҳудудларидаги ижтимоий ва хўжалик вазифаларини ҳал этиш, оммавий-маданий тадбирларни ўтказиш, давлат ҳокимияти ва бошқарув органларига Ўзбекистон Республикаси қонунларини, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларини, Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг, халқ депутатлари Кенгашлари ва ҳокимларнинг қарорларини бажаришда ёрдамлашиш мақсадида фуқароларни бирлаштиради».

Мамлакатда сиёсий, демократик, иқтисодий ислоҳотлар чуқурлашиб борган сари фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни ва мавқеи орта боради. Республикада амалга оширилаётган ислоҳотларда ютуқ, энг аввало, бу ислоҳотларда аҳолининг барча қатламлари, ҳар бир фуқаро кенг иштирок этишига боғлиқдир. Ўзини ўзи бошқариш органлари шу маънода кўп ишларни қилиши мумкин. Бугунги кунда Ўзбекистонда тўрт мингга яқин йиғинлар бор эканлигини айтиш кифоя. Бу катта кучни давлатимиз олдидаги вазифаларни ҳал этишга моҳирона йўналтиришнинг аҳамияти жуда катта.

Ўзбекистон раҳбариятининг жамиятни теран ислоҳ қилиш борасидаги сиёсатини, қонунларимизнинг, Президент фармонларининг ва Олий Мажлис, ҳукумат қарорларининг руҳи ва мазмунини сайлов кампанияси асносида ҳар бир фуқаронинг қалби ва шуурига етказиш зарурки, бу нарса жойларда уларни амалга ошириш ишига одамларнинг фаол жалб этилишини таъминлайди.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларидаги сайлов ҳокимликларнинг ходимларига, барча даражадаги раҳбарларга кишиларнинг кайфиятларини, улар олдида турган муаммолар ва эҳтиёжларни яхшироқ билиш, уларга амалий ёрдам кўрсатишнинг ажойиб имкониятларини юзага келтиради. Бу имкониятлардан тўла-тўкис ва самарали фойдаланиш лозим.

Семинар-кенгаш қатнашчилари олдида Олий Мажлис Раисининг ўринбосари А. Қосимов «Фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ижтимоий ҳаётдаги ўрни ва аҳамияти» мавзуида маъруза қилди. Нотиқ шуни таъкидладики, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари ҳуқуқий фуқаролик жамияти қурилишида улкан роль ўйнамоқда. Аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида ватанпарварлик, ўз Ватани учун фахр-ифтихор туйғусини тарбиялаш, миллий анъаналарни, маданиятни, урф-одатларни тиклаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ҳуқуқий маданиятни ошириш, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, миллатлараро тотувликни таъминлаш, тадбиркорликни ривожлантириш йўли билан янги иш ўринлари барпо этиш, маданий-маърифий ва ободонлаштириш ишлари бугунги кунда фуқаролар йиғинларининг фаолиятида асосий йўналиш бўлиб қолиши лозим.

Фуқаролар йиғинлари ана шу йўналишларнинг ҳаммаси бўйича кўпгина иш қилдилар, муайян тажриба тўпладилар. Шу билан бирга жойларда камчиликлар, фойдаланилмаётган имкониятлар мавжуд. Шу муносабат билан мамлакат ҳозирги тараққиётининг, жамиятни теран ислоҳ қилишнинг талабларига мувофиқ фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг иш даражасини ошириш зарурлиги таъкидлаб ўтилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ташкилий-кадрлар сиёсати бўйича давлат маслаҳатчисининг биринчи ўринбосари Ё. Жалолов ўз нутқида фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларида кадрларни танлаш, тайёрлаш ва уларнинг масъулиятини ошириш билан боғлиқ масалаларга тўхталди. У шуни таъкидлаб ўтдики, фуқаролар йиғинлари раислари ҳамда уларнинг маслаҳатчилари вазифасига муносиб номзодларни — маълумотли, ҳалол, ҳаётни чуқур биладиган, оддий кишиларнинг манфаатларини ҳимоя қила оладиган, қатъиятли ва бошқа қатор фазилатларга эга бўлган номзодларни танлаш сайлов кампаниясининг муҳим босқичидир. Ҳокимликларнинг ходимлари фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларида кадрлар масаласини ҳал этишдан ўзларини четга олишга ҳақлари йўқ. Улар йиғинларга ҳар тарафлама ёрдам беришлари, номзодлар кўрсатишда ва сайловни ўтказишда қонунийлик, демократия ва ошкоралик таъминланишига эришишлари лозим.

(Давоми 3-бетда).

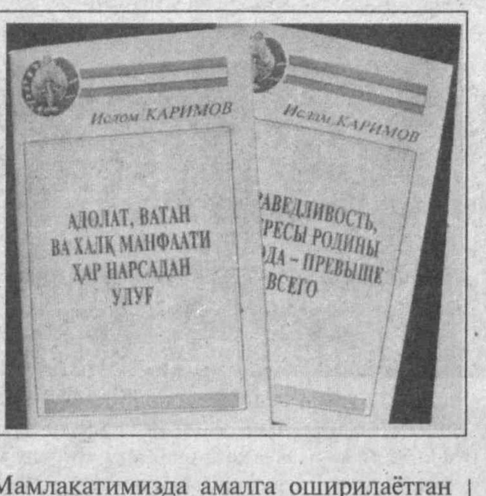

“АДОЛАТ, ВАТАН ВА ХАЛҚ МАНФААТИ ҲАР НАРСАДАН УЛУҒ”

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлардан асосий мақсад иқтисодиётда юксак самарадорликка эришиш, жамиятда Қонун устуворлиги, демократия тамойилларини қарор топтириш, халқ учун фаровон турмуш шароитини яратишдир.

Президентимиз Ислом Каримов яқинда халқ депутатлари Самарқанд ва Навоий вилоятлари кенгашларининг навбатдан ташқари сессияларида сўзлаган нутқларида эътиборни барча саъй-ҳаракатларимизнинг мазмун-моҳиятини ташкил этувчи ана шу долзарб масалаларга яна бир бор қаратди.

Мамлакатимиз кенг жамоатчилиги ўртасида катта эътиборга молик бу муҳим масалалар йўлбошчимизнинг Ўзбекистон Телерадио компанияси раисига берган интервьюсининг ҳам асосини ташкил этади.

Давлат матбуот қўмитасининг “Ўзбекистон” нашриёти ана шу нутқлар ва суҳбатни “Адолат, Ватан ва халқ манфаати ҳар нарсадан улуғ” сарлавҳаси билан кўп нусхада ўзбек ва рус тилларида чоп этди.

(ЎзА)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

ҚАРОРИ

ДАМ ОЛИШ КУНИНИ 1998 ЙИЛ 5 ДЕКАБРЬ ШАНБАДАН, 7 ДЕКАБРЬ ДУШАНБАГА КЎЧИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни байрам қилиниши муносабати билан ҳамда меҳнаткашларнинг дам олиши учун қулай шарт-шароитлар яратиш ва иш вақтидан оқилона фойдаланиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ**:

дам олиш куни 1998 йил 5 декабрь шанбадан 7 декабрь душанбага кўчирилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг раиси

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1998 йил 24 ноябрь.

ХОРАЗМ ШОЛИКОРЛАРИ БАЙРАМИ

Хоразм вилояти шоликорлари бу йилги қишлоқ хўжалик мавсумини муваффақиятли якунламоқдалар. Оби ҳаво қийинчиликларига қарамай улар давлат буюртмасини бажардилар.

Қабул пунктларига 87 минг тоннадан кўпроқ сифатли шоли топширилди. Умуман шолипоялардан 130 минг тоннадан ортиқ дон йиғиштириб олинди. Ҳосилдорлик гектарига ўртача 41 центнерни ташкил этди. Деҳқонларнинг шахсий ёрдамчи хўжалиги учун ажратилган участкалардан 32 минг тоннадан кўпроқ ҳосил олинди.

— Бу муваффақият икки карра қимматлидир, — деди вилоят қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси ғаллачилик бўлимининг бошлиғи Карим-бой Назаров. — Ёзнинг ўрталарида Амударёда сувнинг кўп бўлиши сабабли шўр сизот сувлар сатҳи кўтарилиб кетиб, дарё бўйларидаги экинзорларда шоли нобуд бўлди. Бу одатдагидан ташқари вазиятдир. Чунки Хоразм шоликорлари кўпинча сув етишмаслигидан қийналадилар.

Шунга қарамай, вилоятнинг кўпчилик хўжаликларида илғор агротехниканинг кенг қўлланиши туфайли барча қийинчиликлар бартараф этилди. Кузги буғдой ҳосили йиғиштириб олинган майдонларга шоли кўчатини ўтказиш усули ҳам жуда самарали бўлиб чиқди.

Шоли ўримида “Кейс” ва “Класс” комбайнлари жуда қўл келди. Гурлан, Хонқа, Боғот, Урганч ва бошқа туманларнинг илғор хўжаликлари ана шу комбайнлардан фойдаланиб, гектаридан 45 центнердан 60 центнергача шоли олишга муваффақ бўлдилар.

Хоразм шолипояларида ўрим давом этмоқда. Вилоят деҳқонлари мамлакатимиз ғалла мустақиллигини мустаҳкамлашга ҳаракат қилиб, ялпи шоли ҳосилини 200 минг тоннага етказишга бел боғладилар. Айни пайтда хўжаликларда уруғлик шоли ғамлаш давом этмоқда, келгуси йил ҳосили учун кузги-қишки ишлар авж олдирилмоқда.

Т. ШАМАКОВ,
ЎзА мухбири.

Қилаётган ишингдан манфаатдор бўлсанг, ўтган ҳар бир кунинг ҳам мароқли, ҳам самаралидир, — дейди сиз суратда кўриб турган йигит Шариф Қаюмов.

У кўп йиллардан буён Уйчи тумани пахта тозалаш заводида бунтлаш устаси бўлиб ишлаб келмоқда. Бу йил завод 22475 тонна пахта қабул қилиб олган бўлса, жамоа олдида 7200 тонна толани қайта ишлаш вазифаси турибди. Бунда Шарифжоннинг ҳам муносиб улуши бор.

Т. МАҲКАМОВ олган сурат.

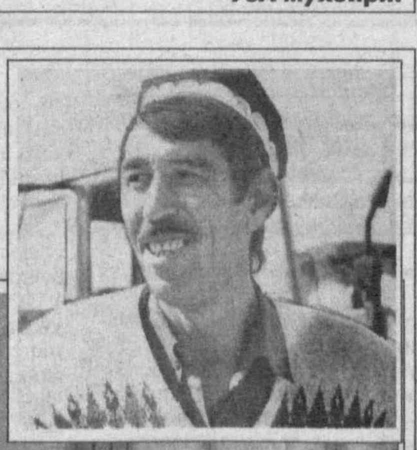

ФАН ВА ҲОЗИРГИ ЗАМОН

Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий Аттестация Комиссияси раёсатининг навбатдан ташқари мажлиси бўлди.

Унда Президент Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Самарқанд ва Навоий вилоят кенгашларининг навбатдан ташқари сессияларида сўзлаган нутқи асосида илмий-педагогик кадрларни тайёрлаш сифатини оширишга доир вазифалар кўриб чиқилди. Мажлисда Олий Аттестация Комиссияси раёсатининг аъзолари, шунингдек, комиссия ҳузурида ишлаётган экспертлар кенгашлари ва ихтисослашган илмий кенгашлар раислари иштирок этди.

Мамлакат ҳаётининг барча соҳаларида амалга оширилаётган туб ўзгаришлар илмий тадқиқотларнинг амалий аҳамиятини оширишни тақозо этмоқда, деб таъкидлади Олий Аттестация Комиссиясининг раиси Ш.Аюпов мажлисни очиш чоғида. Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг Ватан фани олдига кенг миқёсли янги вазифалар қўйилди. Илм-фан бу вазифаларни ҳал этиши лозим. Шу сабабли долзарблик илмий тадқиқотлар сифатининг асосий мезонларидан бирига айланмоқда.

Бироқ, мажлисда таъкидлаб ўтилганидек, сўнгги йилларда ижтимоий-гуманитар фанлар соҳасида бажарилган диссертация ишларининг таҳлили республикамизда иқтисодий, сиёсий ва ҳуқуқий ислоҳотларни амалга ошириш, жамиятимиз маънавий тараққиётида юз бераётган ўзгаришлар билан боғлиқ аниқ муаммоларни ҳал этишга қаратилган тадқиқотлар жуда озлигини кўрсатмоқда. Афсуски, кўп олимлар умри тугаган “Мутлақ ҳақиқат” мафкураси таъсиридан ҳанузгача қутилган эмас.

Давр ўз мавқеимизни қайта кўриб чиқишга, ижодий изланишларимизни ҳозирги замонни чуқур ўрганишга қаратишга мажбур этмоқда, дейилди мажлисда. Шу муносабат билан комиссия мажлисида ижтимоий-гуманитар фанлар соҳасидаги илмий даражалар ва унвонлар учун барча талабгорлар ўз ишларида жамият тараққиёти воқеликлари ва истиқболлари тўғрисидаги билимларнинг теран манбаи бўлган мамлакатимиз Президенти асарларидан фаол фойдаланишлари зарур деб эътироф этилди. Бу асарларда ўтиш даврида мамлакатимизда юз бераётган жараёнлар, ўтиш даврига мансуб қонуниятлар чуқур таҳлил қилиб берилган.

Мажлисда ижтимоий-гуманитар фанлар соҳасида илмий ва илмий-педагогик кадрларни тайёрлаш сифатини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида Олий Аттестация Комиссияси раёсатининг қарори қабул қилинди. Қарорга мувофиқ бу соҳада фан номзоди ва фан доктори илмий даражалари ҳамда доцент ва профессор илмий унвонларини олишга барча талабгорлар учун давлатимиз раҳбари асарлари бўйича қўшимча имтиҳон жорий этилади.

Мажлисда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т. Рисқиев нутқ сўзлади.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

ОЛИЙ МАЖЛИСНИНГ XIII СЕССИЯСИ ОЛДИДАН

РЕКЛАМАЛАРГА ҲУҚУҚИЙ АСОС

Қонунларимиз қабул қилинишидан аввал кенг халқ муҳокамасига қўйилаётгани уларнинг келгусида ҳаётийлигини таъминлабгина қолмай, ватандошларимизнинг бошқарувда иштирок этишдек демократик тамойилнинг намоён бўлиши ҳамдир.

Октябрь ойи бошларида умумхалқ муҳокамасига қўйилган Ўзбекистон Республикасининг «Реклама тўғрисида»ги қонуни лойиҳаси хусусида ҳам шуни таъкидлаш жоиз. Аввало, лойиҳани ўқиб унинг анча пухта ва кенг қамровли тайёрланганига эътибор қаратасиз. Мутахассислар уни тайёрлашда асосан ривожланган Европа мамлакатлари тажрибасига таянгани сезилади.

Шу ўринда қонун лойиҳасидаги айрим ижобий жиҳатларни таъкидлаб, мулоҳазалар билдириш мумкин бўлган ўринларга тўхталамиз.

Дастлаб бизда «Асосий тушунчалар» деб номланган 4-модданинг «реклама»га берилган таърифи ўйлантиради. Унда «реклама — юридик ва жисмоний шахслар ёки маҳсулот тўғрисидаги, бевосита ёки билвосита фойда олиш мақсадида тарқатиладиган махсус ахборот», деб таъкидланган. Бироқ шу модданинг «Ҳомий» тушунчаси таърифида, ҳамда «Ҳомийлик» деб номланган 24-моддада шу таърифга зид фикр мавжуддир. Яъни ҳомийлар ҳам реклама берувчилар деб эътироф этилиши қайд этилган бўлиб, ҳаёт тажрибасида улар фойда кўзламаслиги ҳам мумкин. Масалан, ЮНЕСКО атроф муҳитни ифлослантирмаслик хусусида ўз фаолияти ҳақида реклама берди, дейлик. Бу, албатта, бевосита ёки билвосита фойда учун эмас, кўпроқ ўз номини, фаолиятини оммалаштириш учун қилинган десак тўғри бўлади.

Шунга кўра 4-моддадаги рекламага таърифни **«реклама — бевосита ёхуд билвосита фойда олиш, шунингдек, ўз номи, фаолияти, маркасини оммалаштириш мақсадида тарқатиладиган юридик ва жисмоний шахслар ёки маҳсулот тўғрисидаги махсус ахборот»** дейилса мақсадга мувофиқ бўлади.

Рекламанинг тили тўғрисидаги 6-модда ҳам кишини ўйлатиб қўйди. Бир қараганда бу модда давлат тилининг устиворлиги ва реклама берувчининг хоҳиши мутаносиблигини таъминловчи мувозанат таъминлангандек.

Бироқ аслида қандай? Ҳозир асосий реклама берувчилар ўз рекламасини рус тилида беришни афзал кўрадилар. Чунки норасмий равишда ишбилармонларнинг муомала тили рус тили бўлиб қолаяпти. Ҳозиргача шартномалар ҳам асосан рус тилида тўлдирилаяпти. Ахир давлат тилининг устувор бўлиши учун бу соҳада ҳам қандайдир омил яратилса, ёмон бўлмас. Албатта, аввало, реклама берувчилар сонининг ўсиши ўша нашр нусхаси қанчалиги, қолаверса, жамоанинг ғайратига боғлиқ. Аммо 6-моддани «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида реклама **аввал** Ўзбекистон Республикасининг Давлат тилида ва реклама берувчининг хоҳишига кўра бошқа тилларда тарқатилади», деб таҳрир қилсак реклама берувчи зарар кўрмайди. Бу билан маҳсулот, компания ишлари ҳақида ўзбек ўқувчиси билишини таъминлаган бўламиз. Бир қарашда рекламани берувчи хоҳиши бўйсундирилаётгандек, лекин у бунга давлат тилининг устуворлигини таъминлаш чораси деб қараса, охир оқибатда ўзи ютади.

Лойиҳанинг ижобий жиҳатлари ҳақида гап кетганда 8-модданинг сўнгги банди рекламада ижодкорликни ривожлантиришга кўмаклашишини, 13-моддада томошабин ва муаллифлик ҳуқуқига ҳурмат, 14-моддада обуначилар ҳуқуқларига эътибор қарор топганини таъкидлашни истардим.

Яқинда Ўзбекистон Миллий матбуот маркази ушбу қонун лойиҳасига бағишлаб ўтказилган муҳокама чоғида айрим муҳаррирларимиз «бизга гоҳида болалар нашрларини, китобларини бепул реклама қилиб беринг, деб илтимос қилишади. Бироқ, қанча хоҳламайлик бундай қилолмаймиз. Зеро, биздан бунинг учун, албатта, солиқ ушлаб қолишади» деган фикрни билдиришди.

Шунинг учун 12-модданинг сўнгги сатридан **«Ижтимоий рекламали ахборот учун қўшимча қиймат солиғи олинмайди»** деб қўшиб қўйилса, анча савоб ишлар пулсиз битишига имконият пайдо бўлади.

13-модданинг 3-бандида «болаларга (16 ёшгача бўлганларга) мўлжалланган кўрсатувларда, (эшиттиришларда) реклама тақиқланади. Бу тақиқ ижтимоий рекламали ахборотга татбиқ этилмайди», дейилади. Дейлик, болаларга бағишланган кўрсатувда «Чўлпон», «Ўқитувчи» нашриётлари чиқарган китоблар, миллий фабрикада тикилган мактаб кийимлари уларни воқиф қилиш учун реклама қилинаяпти дейлик. Бунга тижоратдан кўра ижтимоийлик устунроқ бўлса, уни тақиқлаш тўғри бўлмас. Албатта, сиз юқоридаги банднинг ижтимоий рекламали ахборот ҳақидаги сўнгги қаторини эслатмоқчи бўласиз. Тўғри, аммо «ижтимоий рекламали ахборот»га таъриф берилган 12-модда бош бандида саналган мақсадларда у қайд этилмаган. Шунинг учун модданинг бошланишида «ижтимоий рекламали ахборот — соғлиқни сақлаш» жумласидан сўнг **«маориф»** сўзини қўшсак ва «табиатни муҳофаза қилиш», деб давом этсак тўғрироқ бўлади, назаримда.

Европа мамлакатларидаги реклама тарқатувчилар гоҳо сизнинг хоҳишингизга қарши рекламани узатиш билан ҳам шуғулланадилар. Масалан, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги факслари кўпчиликка маълум бўлгани учун гоҳо улар 4-5 қоғозлик реклама материалларини ЎзАга жўнатиб туришар эди. Биз гоҳо ундан безор бўлган пайтларимиз бўлган. Шу сабабли 15-моддада бундай ҳолларни чеклаш борасида бандлар киритилгани ҳам ижобий ҳолдир. Лойиҳанинг 16-моддасида ташқи реклама, уни жойлаштириш юзасидан ҳуқуқий муносабатлар асоси яратилган. Аммо мен бирор ҳудуд эгаси ўз ташкилоти фаолиятига доир рекламани, ахборотни ташкилот ҳовлисига ўрнатмоқчи бўлса, унда маҳаллий ҳокимият органлари билан келишиши, унга пул ўтказиши керакми, йўқми деган саволга жавоб тополмадим.

Чунки бино эгасининг ҳуқуқлари акс этган бўлсада, бу бандда ер эгасининг ташқи рекламага оид ҳуқуқлари хусусида бирон нарса дейилмаган. Шунинг учун ташкилотлар агар ер соҳиби бўлиб, унга пул тўлаб турган бўлса ва ўша ҳудудда ўзга фирма ёки корхонанинг эмас, ўз фаолиятига оид рекламали ахборотни жойлаштирса, унда бунинг маҳаллий ҳокимият билан келишмасдан ва жилла қурса унга пул тўламасдан адо этишига имкон яратилса, адолатдан бўлар эди.

Умуман олганда, «Реклама тўғрисида»ги қонун лойиҳаси юқорида айтилганидек, анча пишиқ ишланган.

Амирқул КАРИМОВ,
Ўзбекистон Миллий матбуот маркази раиси.

ЙЎЛИНГИЗ БЕХАТАР БЎЛСИН

Вазирлар Маҳкамасида йўл ҳаракати хавфсизлиги бўйича Республика комиссиясининг мажлиси бўлди.

Мажлисни Бош вазир ўринбосари Л.Ахметов бошқарди.

Бу йил амалга оширилган ишларга якун ясаш ва келгуси вазифаларни аниқлаб олиш учун мажлисга вазирликлар ва идоралар, автотранспорт корхоналари ва ташкилотлар ҳамда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашда иштирок этадиган бошқа муассасалар раҳбарлари таклиф этилди.

Республика ички ишлар вазирининг ўринбосари Б.Парпиев йўл-транспорт ҳодисалари, уларнинг сабаблари тўғрисида ахборот берди. Электрлаштириш ва энергетика вазирлиги, “Ўзавтотранс”, “Тошуйжойинвестқурилиш” ва бошқа ташкилотлар автокорхоналарининг йўлларда хавфсизликни таъминлашга доир фаолияти ҳақидаги маърузалар тингланди. Маҳаллий комиссияларнинг, хусусан Қашқадарё вилояти комиссиясининг иши, республика автомобиль мактаблари фаолияти ҳам кўриб чиқилди, автомобиль мактабларида ёш ҳайдовчиларни ўқитишга замонавий ёндашув талаб қилинмоқда.

Ўтказилган текширишлар натижасида йўл ҳаракатига хавфсиз шароит яратиш ишида айрим ижобий ўзгаришлар билан бир вақтда жиддий камчиликлар ҳам аниқланганини мажлисда таъкидлаб ўтилди. Чунончи, машиналарни техник кўрикдан ўтказиш жадвалига риоя қилинмайди, транспорт воситалари ўз вақтида жорий таъмирланмайди. Ҳайдовчилар орасида етарли тушунтириш ишлари олиб борилмаяпти, уларнинг профессионал тайёргарлигига кам эътибор берилмоқда. Аҳоли орасида, айниқса, болалар билан профилактика иши яхши йўлга қўйилмаган.

Комиссия аниқланган камчиликларни яқин кунларда бартараф этиш юзасидан аниқ топшириқлар берди. Шунингдек йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олишга доир ишларнинг келгусига мўлжалланган режалари кўриб чиқилди.

(ЎзА)

Президентимиз Ислом Каримов Ўзбекистон телерадиокомпанияси раиси саволларига жавобларида ислоҳотларга, жамият тараққиётига тўсқинлик қилаётган ярамас иллатлардан холос бўлишнинг асосий шартларидан бири фикр эркинлиги, сўз эркинлиги эканлигини алоҳидпа таъкидладилар. Жумладан, шундай дедилар: эркин фикрини ифода этувчи оммавий ахборот воситалари жамиятда ўзининг мустаҳкам ўрни ва мавқеини эгаллаши даркор.

Матбуотимиз муаммоларига яна бир назар

ЮРАК ЁНМАСА КЎЗ ЧАҚНАМАЙДИ, СЎЗ ҲАМ

ёки «тўртинчи ҳокимият»га нима етишмаётгани-ю, нима халақит бераётгани ҳақида мулоҳазалар

Энг ачинарлиси шундаки, баъзи ҳамкасбларимиз яхши ёзолмаётганликларига маош камлигини рўкач қилишади. Ўтган йили «Ҳуррият» газетасида бир журналистнинг мақоласи чиқди. Бозорда «қора икра»нинг нархи осмондалигини кўриб ололмабди. Унинг ёзишича, озиқ-овқатнинг нарх-навоси унча, оиласи билан оладиган маоши бунча. У яхши мақола ёзолмаётганлигининг сабабларини ана шу муаммоларга боғлайди. Ва мақола охирида «шундай аҳволда яшайдиган... ақлни чархлайдиган, юракни бақувват қиладиган, кўзни очадиган қора икра каби «камёб дори»ни йилда бир марта тановул қилмайдиган журналистдан бундан ортиқ яна қай даражадаги фикрни кутиш мумкин?» дейди. Ҳайрон қоласан киши: яхши асар ёзиш қоринга боғлиқми? Шу савол устида ўйлаётиб, Зарифа Саидносированинг Ойбек «Навоий» романини қандай шароитда ёзганлиги тўғрисидаги хотирасини ўқиганим ёдга тушади: **«Бир кеча, ёдимда, Ойбек ёзиб ўтирарди, мен ҳам ёзибми, ўқибми ўтирибман. — Зарифа, қорним оч, жуда очиқдим, — деб қолди Ойбек.**

Мен нима дейишни билмайман, индамадим, жавоб қилолмадим, негаки уй қуп-қуруқ эди.

— Бирор нарса йўқми? — сўради Ойбек.

Ўрнимдан туриб шкафни ахтардим. Ҳужрадаги хурмача, халталарни текширдим. Бир ҳовуч йирик кепак, бир-икки қошиқ шакар топдим, сўнг хурмачанинг тагини сидира-сидира бир қошиқ ёғ олдим. Примусда кепакни қовуриб, сўнг унга шакар аралаштириб дастурхонга тортдим. Билмадим, бу қандай таом бўлди экан? Ойбек ҳазратлари... бу таомдан бир-икки марта қошиқ учида олган бўлди. Сўнг «сен ҳам егин» деб мени қистади.

— Йўқ, очиқмадим, ўзингиз еяверинг, — дедим унга.

Менинг ҳам қурсоғимда ҳеч нарса йўқ, фақат қаноат бор, холос.

(Давоми. Боши ўтган сонда).

Ойбек озгина еди. Озгинасини қолдириб деди:

— Эрталаб болаларга берарсан...»

Бу ерда гап қандайдир журналистнинг узуқ-юлуқ бир мақоласи устида эмас, балки адабиётимизнинг мумтоз намуналаридан бири — «Навоий» романининг ёзилиши ҳақида бораётир.

Ёзадиганлар азоб-уқубат исканжасида туриб ҳам ёзган. Сургун, қамоқ, отув таҳдид солиб турганда ҳам қаламини қўлидан қўймаган. Менимча, сабабни қориндан эмас, калладан излаш керак.

«Ҳа, энди у даврлар бошқа, ҳозир бошқа», дейдиганлар топилади, албатта. Тўғри, у даврлар бошқа эди, ҳозиргидан минг чандон оғир эди. Бир томонда очлик, бир томонда қатағон, юртга ўзгалар хўжайин. Ўша давр ижодкорлари чекига истибдод зуғуми остида яшаш, ижод қилиш, озодлик учун курашиш вазифаси тушганди.

Бугун эса давр тақозаси билан мустақилликни мустаҳкамлаш, бозор иқтисодиётига ўтишни амалга ошириш, озод Ватанимиз буюк келажаги тамал тошларини қўйишга ҳисса қўшиш бахти бизнинг чекимизга тушди. Бугун вақтинчалик қора икра емаслик шунчалик оғирмикин?

Албатта, журналист ҳам инсон, бола-чақаси бор, яхши яшаши керак. Лекин нималанинг, кимнинг ҳисобига? Боқимандалик, хайр-эҳсон ҳисобигами ёки меҳнат ҳисобига? Бошқаларни боқимандаликда айблаб мақолалар ёзамиз-у, ўзимиз боқимандаликка қул бўлиб ўтирибмиз. Падар лаънати бу боқимандалик касали қонимизга шу қадар сингиб кетган эканки, гапиришга гапираяпмиз-ку қутулолмаяпмиз.

Боқимандаликни собиқ шўро сиёсати яратганди. Боқимандалик мутеликка олиб келади. Бундан ҳукмрон томон манфаатдор бўлади. Ҳозир тузум бошқа: ҳар бир хўжалик, корхона, шахс «ишласа тишлайди». Давлат уларга қонуний ҳуқуқ ва имкониятларни яратиб бераяпти. Жумладан, таҳририятларга ҳам. Шунга қарамай, бозор иқтисодиётига ўтиш даври қийинчиликларини ҳисобга олиб, давлат матбуотга мунтазам равишда моддий ёрдам кўрсатиб келаяпти. Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси тузилган. Мабода, таҳририят иқтисодий қийинчилик исканжасидан чиқиб кетаолмаётган экан, бунга биринчи навбатда бош муҳаррир айбдор!

Бу фикрни асослашга етарли мисоллар бор. Шу йилнинг баҳорида Тошкентда Оммавий ахборот воситалари раҳбарлари ўртасида ўтказилган семинар-кенгашда республикамизнинг айрим нуфузли газеталари бош муҳаррирлари «ўтган йили фалон миллион қарз бўлиб қолдик. Ҳозир бўйнимизда бунча қарз бор. Газета чиқариш билан шуғулланайликми, маблағ ахтариш биланми, билмай қолдик» дейишди. Муҳаррир ишбилармон, уддабурро бўлмаса, ҳисоб-китоб устида бош қотиришга қурби етмаса, нима қилишини билмай қарзга ботиб ўтираверади.

Ўша йиғилишда, «Наманган ҳақиқати» – «Наманганская правда» газеталари бош муҳаррири айтган гапларни эслайлик: «... кейинги уч йил мобайнида 6 миллион сўмдан зиёд соф фойда кўрдик. Вилоятимиздаги ҳамма газеталар ўзини ўзи маблағ билан тўла таъминлаяпти. Мен ҳозир республика газеталари бош муҳаррирлари гапига ҳайрон қолдим. Ахир, уларда имконият каттаку, бизга қараганда икки-уч баробар кўп соф фойда олишлари мумкин-ку...»

Унинг тажрибаси нимадан иборат? Аввало газетани қизиқарли қилиб, нусхасини мунтазам ошириб боришга эришилган. Иккинчидан, «Тадбиркор» илова нашрини чиқара бошлаган. Таҳририят маблағи ҳисобига 9 та газета сотадиган дўкон очган. Учинчидан, газетани босиш жараёнидаги чиқинди қоғозларни йиғиб, ундан турли идора ва ташкилотлар учун иш қоғозлари (бланкалар) тайёрлашни йўлга қўйган. Ва яна тижорат ишларини кучайтирган.

Бундай мисоллар оз эмас. Навоий, Самарқанд, Сурхондарё вилоятларида ҳам ўз-ўзини маблағ билан таъминлаётган газеталар бор. Ҳатто «Чуст ҳақиқати», «Шаҳрисабз тонги», «Чағониён» (Денов) каби туман газеталари ҳам соф фойда кўрмоқда.

Албатта, бунга эришиш учун анча елиб-югуриш, тадбиркорлик, ўйлаш, баҳслашиш, ҳаловатдан кечиш, жонни қийнашга тўғри келади.

Бош муҳаррирлар, журналистларимиз фаолиятидаги камчиликлар сабабларини фақат «ўтган замон, тоталитар тузум»дан ахтараверишн ҳам унчалик маъқул эмас, назаримда. Тўғри, эски замонда суяги қотган журналистнинг фикри, тафаккури ҳам ўша замонда шаклланган. Аммо фикр, тафаккур қотиб қолган тош эмас, у ўзгариб, ривожланиб бораверади. Мустақил бўлганимизга етти йилдан ошди, ахир. Демак, муҳаррир ёки журналистнинг шахсига ҳам кўп нарса боғлиқ. Афсуски, айрим бош муҳаррирларимиз гаплари кишини қаттиқ ўйга толдиради. Яқинда телевизорда республика газеталаридан бирининг бош раҳбари гапирди. У фалон-писмадон мавзуни кўтармаяпмиз, ундай ёзмаяпмиз, бундай ёзмаяпмиз, деди ўзича куйиниб. Қизиқ, ахир ўзинг бош муҳаррирсанку, нега шахсан ўзинг шу мавзуларни ёзмаяпсан, ходимларингга ёздирмаяпсан, жамоатчи мухбирларга, мутахассисларга буюртма бермаяпсан? Бу ҳақда лом-мим демади. Камчилик ва муаммоларни ҳадеб санайвериш билан улар ҳал бўлиб қолмайди-ку. Бундай гапларни кўпроқ газетхон, телетомошабин ёки радио тингловчи айтса ярашади.

Касбимиз сир-асрори, нозик жиҳатларини ҳеч ким ўзимизчалик чуқур билмайди. Асосий таклиф ва ташаббус ҳам ўзимиздан чиқиши керак.

Вақт ўтган сари журналист кадрлар танқислиги тобора яққол сезилмоқда. Оммавий ахборот воситалари ҳар бир раҳбари учун бу масала оғриқли муаммога айланиб қолди. **Бугун тайёрланаётган журналист кадрлар савияси давр талабига мутлақо жавоб бермаётганлигининг сабаби нимада?** Тошкент Давлат университети журналистика факультети фаолиятига бир назар ташлайлик.

- Журналистика факультетига қабулнинг энг муҳим шартларидан бири – Ижодий имтиҳон асоссиз равишда бекор қилинган. Оқибатда билими бўлса-да ижодга иқтидори бўлмаганлар ҳам бу соҳага кириб келаяпти;

- факультетда ўқитиш тизимини ислоҳ қилиш ишлари талабга жавоб бермайди. Замонавий техник воситалар (фотоаппарат, диктофон, видеокамера ва ҳ.к.) йўқ ҳисоби.

- факультетга ажратилган хоналар сони, шароити талабга жавоб бермайди. Теле-радио, фотолабораториялар етишмайди. Ваҳоланки, булар билан биргаликда миллий матбуот, хорижий Оммавий ахборот воситалари, чет тилини ўрганиш бўйича махсус жиҳозланган хоналар зарур. Умумжаҳон матбуоти ва телерадио назарияси асослари бўйича адабиётлар яратилмаган;

- ихтисослашиш масаласи аниқ йўлга қўйилмаган. Устига-устак, талабалар давомати ташвишли аҳволда. Масалан, баъзи ҳолларда дарсларга уларнинг атиги 17 ёки 28 фоизи қатнашаётганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

- талабаларнинг таҳририятлардаги амалий машғулотлари юзаки ўтмоқда. Факультет томонидан ҳам, таҳририятлар томонидан ҳам талабчанлик, ғамхўрлик етишмаяпти. Аслида, бўлажак журналистнинг бир оёғи факультетда, иккинчиси таҳририятларда бўлиши керак. Диплом қўлига теккунча у тайёр телерадио ёки газета журналисти, бунинг устига маълум бир соҳага ихтисослашган бўлиши керак. Сир эмас, битирувчиларнинг аксариятини таҳририятларда иш ўргатиш ва қайта тайёрлашга тўғри келаяпти. Энди ўйлаб кўрайлик, бир студентни ўқитиш учун давлат беш йил мобайнида қанча маблағ сарфлайди?.. Энг ачинарлиси, юзлаб талабаларнинг беҳуда ўтган беш йиллик умри-чи?

Иккинчи масала, қабул сони билан боғлиқ. 1990 йили республикада 279 та марказий ва маҳаллий нашрлар фаолият кўрсатган бўлса, 1998 йилнинг 1 ноябрига келиб газета ва журналлар сони етти юздан ошиб кетди. Эҳтиёжга келсак, ҳозир журналистика факультетларини ҳар йили 100 дан зиёдроқ журналист тугатаётир, уларга талаб эса салкам икки мингдан зиёд.

Телерадио каналлар, нашриётлар (жумладан, хусусий) сони ҳам ошиб кетди. Шунингдек, вазирлик, қўмита, бирлашмалар ва бошқа идоралар қошида матбуот хизмати бўлимлари ташкил этилган.

Шу ўринда Самарқанд, Наманган, Нукус давлат университетларида ҳам журналистика бўлимлари очилган-ку, дейилиши мумкин. Аммо у жойларда кимлар дарс бераяпти, журналистика назарияси бўйича олимлар борми? Бу саволларга ижобий жавоб олиш қийин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 23 сентябрда «Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университетини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармонида университетнинг асосий вазифаларидан бири халқаро журналистика бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлаш эканлиги кўрсатилган эди. Вазирлар Маҳкамасининг бу университетга талабалар қабул қилиш тўғрисида 1994 йил 2 мартда қабул қилган қарорида халқаро муносабатлар ва халқаро журналистика ихтисоси бўйича 35 ўрин ажратилган. Афсуски, шу пайтгача мазкур Фармон ва қарор бажарилмай келинмоқда. Университет раҳбариятининг айтишича, бунга сабаб ўқитувчи кадрлар муаммоси. Кўриниб турибдики, бир муаммо иккинчисини, иккинчиси учинчисини келтириб чиқараяпти. Бир-бирига чамбарчас боғлиқ бу муаммоларни ҳал этиш учун журналист кадрлар тайёрлаш ишлари тубдан ислоҳни, аниқ дастур ишлаб чиқишни тақозо этади. Эҳтимол, ТошДУ журналистика факультети негизида журналистика ва матбаатчилик Академияси (ёки институт)ни тузиш, кучларни бир жойга тўплаш керакдир. Ёки кадрлар тайёрлашнинг бошқа имкониятларини излашга тўғри келади. Ўқитувчи кадрлар муаммоси ечилгунча малакали журналист, тарихчи ва сиёсатшунос олимларни имкон қадар машғулотларга жалб этиш зарур бўлади.

Ислоҳотлар тақдири, мамлакатимиз келажаги одамлар маънавияти, тафаккурига кўп жиҳатдан боғлиқ. Бу масалалар эса, Оммавий ахборот воситалари фаолиятига бориб тақалади. Мамлакатимиз Президенти журналист кадрлар тайёрлаш сиёсатини кун тартибига қўяётганлари, бу вазифага мамлакат сиёсатининг ўта муҳим бўғини сифатида қаралаётганлигининг боиси ҳам ана шунда.

Назаримда, гапим чўзилиб кетди. Лекин барибир нимадир етишмаётгандек, асосий гап айтилмай қолаётгандек туюлади. Хаёлларга, саволларга нуқта қўйгим келмайди. Юртбошимизнинг бир йиғинда айрим раҳбарлар ҳақида айтганлари ёдга тушади. **У киши тахминан шундай деган эдилар: ҳайронман, нега буларнинг кўзлари чақнамайди, сўзлари чақнамайди?..**

Бу сўзлар аслида худди биз журналистларга қарата айтилганга ўхшайди. Ва яна ўйга толаман: вақтинчалик ниманидир тушунмаётганимиз катта гуноҳ эмасдир. Ҳаракат қилинса билмаганни билиш, тажрибани олиш мумкин. Замонавий техникага, ҳамкасбларимиз орзу қилаётган шароитларга ҳам эга бўлармиз. **Аммо Президентимиз айтганларидек, томирида Миллий ғурур, Ватан ишқи жўш урмаган одамдан жасорат кутиб бўлмайди. Қалбида Миллий ғурур, Ватанга муҳаббат туйғуси бор журналистнинг юраги ёнади, юрак ёнсагина кўз чақнайди, сўз ҳам!**

Сафар ОСТОНОВ,
журналист.

Фарғонадан чиқиб, Қувага кираверишингизда анвойи гулларнинг хушбўй ҳиди димоғингизга урилгач, беихтиёр, йўл атрофидаги гулзорга кўзингиз тушади. Шу он ўзингизни гўё истироҳат боғининг чаман йўлкаларига кириб қолгандай ҳис этасиз. Аслида, бу — боғ ҳам , гулзор йўлаги ҳам эмас — катта йўл — Фарғона-Қува ўртасидаги Аҳмад Фарғоний йўли. Бу улуғ йўл алломанинг юбилейи тантаналари арафасида созланди. Уни қўли гул қуваликлар оромгоҳ йўлга айлантирдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Навоий вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида «Қуваликлардан ибрат олинглар» деганида ана шу ажойиб ташаббус ҳақида гапирган эдилар. Хўш, бу ташаббус нималардан иборат?

Ёдингизда бўлса, Президент Ислом Каримов яқиндагина водий сафаридан қайтиш чоғида Асака билан Қува йўл ободончилиги манзарасини солиштириб, қуваликларни танқид қилиб ўтган эдилар. Қуваликлар ориятли одамлар эмасми, бу танқидни тўғри тушуниб, ундан ижобий хулоса чиқариб, тез кунда салмоқли ўзгаришлар ясадилар. Биргина катта йўллар бўйи эмас, балки ҳар бир йўл-йўлаклар хиёбони уйлар, кўча деворлар , ҳар қандай одамнинг ҳаваси келарли даражада таъмирланиб гуллар экилди.

Шу ўринда Бакирхон Шолимов раислик қилаётган Шербўтаев номли жамоа хўжалиги фидойиларининг саъй-ҳаракатлари таҳсинга сазовордир. Фарғона-Қува йўлининг асосий қисми шу жамоа хўжалиги ерларини босиб ўтади. Демак, бу йўлнинг созланишида асосий куч Шербўтаевчиларнинг зиммасига тушди. Ёшу қари, ҳатто мактаб ва боғча болалари ҳам «Аҳмад Фарғоний йўлини обод қиламиз» деган шиор билан майдонга чиқдилар. Катталар йўл текисладилар, тош келтирилди, болалар эса уни йўл четларига битталаб териб, оқлаб чиқдилар. Катталар йўл четларида гулзор учун жой ҳозирласалар, болалар гул экиб, гулзор яратдилар. Йўлнинг икки бўйида гултожихўроз, гулхайри, турфаранг атиргуллардан мўъжаз деворчалар пайдо бўлди.

Шербўтаевчилар бу ишларни жуда-жуда қийин бир шароитда олиб бордилар. Маълумки, бу жамоа хўжалигининг Қақир қишлоғи ва марказини бу йил икки марта сел босди, бир марта дўл урди. Мингдан ортиқ киши бошпанасиз қолди, юз гектарлаб вайрон бўлган ерларга ёзда чигит қайта экилди.

Машҳур пахтакор Муса Шербўтаевнинг асл шогирди, иқтисодчи, тадбирли раис Бакирхон Шоолимов бир йўла уч-тўрт жабҳада тинимсиз иш олиб борди. Ерларни сел лойидан тозалаш, қайта чигит экиш, ғўза парвариши бир жабҳа бўлса, сел суви вайрон қилган уйларни лойдан тозалаш, уларнинг ўрнига янги уйлар солиш, селдан зарар кўрган аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, кийим-кечак, озиқ-овқат билан таъминлаш иккинчи жабҳа эди. Пилла парвариши ҳам авжи эди. Жониворларни тут барги билан таъминлаш ҳам катта муаммога айланди, негаки, сел тутзорларни ҳам четлаб ўтмаганди. Бакирхон югуриб-елиб, тут барги муаммосини ҳам ҳал қилди. Натижада жамоа хўжалиги режада белгиланган пилла тонналарини топшириб, туман-у вилоятда пешқадам бўлишди.

Сел билан дўл Шербўтаевчиларнинг ғаллазорларини ҳам тепкилаб, эзғилаб ўтди. Шербўтаевчилар ётиб қолган ҳар бир бошоқни қўл билан кўтариб, тиклаб, юрак қони билан суғоргандай вояга етказди. Натижада бу жамоа хўжалигининг йиллик ғалла режаси ҳам бажарилди, селда вайрон бўлган уйлару омборлар таъмирлангач, қоп-қоп ғалла кирди, чорва фермалари ем-хашаксиз қолмади.

Вайрон бўлган қишлоқларни қайта қуриш ишлари ҳам ўзига хос фронт эди. Бакирхоннинг идораси табиий офат етказган катта зарар оқибатини бартараф этиш штабига айланди. Унда вилоят ва туман ҳокимлигининг масъул кишилари ҳаракат қилсалар ҳам, асосий юк Бакирхоннинг елкасида эди. Югуриб-елиб, ҳаммасига улгуриш учун товони тешилиб, ўпкаси шишса-да, Бакирхон чарчамади, нолимади — натижаси шу бўлдики, уч қишлоқ уйлари қайта қурилиб, кўплари таъмирланиб, кўчаларга янгича чирой кирди. Энг муҳими, меҳнаткаш деҳқон оилаларининг турмуши боягидай ўз изига тушиб олди.

Ғўза парвариши эътиборсиз қолдирилмади. Шербўтаевчилар қайта экилган ерлардаги ниҳоллар парваришига алоҳида эътибор бердилар. Бундай майдонларга кўпроқ маҳаллий ва маданий ўғит берилди, қўшимча, культивация, чопиқ ўтказилди. Маромида суғорилди. Вақтида чеканка қилинди. Натижада ёзда қайта экилган ерларда ҳам пахта мўл бўлди.

— Плёнка остида ғўза ўстириш пахтачилик келажагини белгилаяпти, — дейди Бакирхон Шоолимов. — Плёнка остидаги ғўзалар дўлга сўз бермади, селда зарарланмади, ҳашоратни ҳам ўзига яқинлатмади. Таннархи қимматроқ бўлса ҳам ўзини оқлади, эрта пишди, ҳосили сифатли бўлиб, қимматга сотилди. «Катта боссанг — катта оласан!» деганлари рост чиқди. Бу соҳада Эъзозхон бригадаси намуна бўлди.

Эъзозхон Матмусаева билан ёзда пахта даласида учрашган эдим. У сел босган ғўзаларни оралаб чиқиб, менга юзландида, пешона терини артиб, енгил тин олгач:

— Хайрият. Плёнка остидагилари соғ қолибди, — деди.

Унинг куйиниб ҳикоя қилишича. Қақирдаги йигирма гектарлик пахта майдони селдан, сўнгра дўлдан вайрон бўлибди. Аммо плёнка остига экилган йигирма гектар ердаги ғўзаси соғ қолибди. Нобуд бўлган ғўзаларнинг юкини ҳам Эъзозхон ана шу плёнка остида омон қолган паҳлавон ғўзаларга юкламоқчи бўлди.

Андижон сафаридан қайтишда Эъзозхонни яна ўша йўл бўйидаги пахтазорда учратдим. У ғўза оралаб, ҳар тупдаги кўсакни санаб юрган эди. Ҳорманг — бор бўлинг, саломаликдан сўнг сўрадим.

— Нечтадан кўсак санадингиз?

— Пастки шохларда 8 тадан, ўрта шохларда уч-тўрт, тепа шохлари гуллаяпти... — деди жилмайиб.

— Мўлжал қандай эди?

— Мўлжалдан ортиқ бўлса ортиқ-ки, кам эмас! Оллоҳга оҳимиз етди шекилли, умидимиз пуч бўлмади.

— Ҳосилнинг чамаси қанча?

— Бригада бўйича ўттиз бешни мўлжал қиляпмиз. Плёнка майдонида қирқ бешдан!..

Яқинда Эъзозхон бригадир билан яна учрашдим. Шербўтаев номли жамоа хўжалиги бу йилги оғир шароитда ҳам уч ярим минг тонна пахта топшириб, Қувада биринчилардан бўлиб йиллик пахта тайёрлаш режасини ортиғи билан адо этибди. Улкан муваффақиятлар билан Шербўтаев издошларини қутлагани Бекатга келган эдим.

— Эъзозхон селу бўрон, дўлу қатқалоқдан ғолиб чиқиб, режасини бир юзу йигирма қилди, — деди хўжалик раиси Б. Шоолимов.

— Ҳосилдорлиги-чи?

— Ўттиз ўрнига қирқдан берди, азаматлар!

Эъзозхон қўшимча қилди:

— Жуда қисқа вақт ичида асосий ҳосилни йиғиб, пешма-пеш такрорий экинларни ҳам экиб бўлдик. Йигирма гектар ердаги кузги буғдой майсаси бир қарич бўлди.

— Жамоа хўжалиги бўйича бу йилги аҳволимиз Эъзозхон айтгандай изга тушиб олди, — деди Бакирхон. — Пахта тайёрлаш режамиз ҳам ортиғи билан бажарилди. Ҳосилдорлик ўтган йилгидан ортиқ бўлса ортиқ-ки, кам эмас. Не-не қийинчиликларни енгган деҳқонларимизнинг руҳи баланд. Келажакка ишончи зўр. Келаси йил ҳосили учун кураш терим билан бирга бормоқда. Тўрт юз гектар ерга сепилган буғдой кўм-кўк бўлиб яшнаяпти. Пахтадан бўшаган ерлар пешма-пеш шудгорланмоқда.

Суҳбатимиз давом этди. Вилоятда, туманда пахта режасини бажармаган хўжаликлар жуда кўп эди. Мен сўрадим:

— Вилоятда пахтачилик бу йил ҳам орқада қолаяпти. Буни сиз қандай баҳолайсиз? Сабаблари нимада экан?

— Менимча, сабаби битта: пахтачиликка эътибор сусайиб кетди.

— Нега!

— Бу соҳага маблағ билан янги техника кам ажратиляпти. Минерал ўғитлар кам ва қиммат, бори ҳам ғўзага етиб бораётгани йўқ. Бу масалада кўзбўямачиликлардан холи бўлганимиз йўқ. Баҳорда пилла деб, ёзда дон-дун деб, пахта ишлови сусайиб кетяпти.

Айрим хўжаликлар сотган пахта, пилла, ғалла пулларини ҳам ололмай доғдалар. Бундай ҳолатда қишлоқда, деҳқончиликда ишлаб чиқаришни кенгайтириш у ёқда турсин, рўзғор тебратиш ҳам қийин бўп қолди, дейди раис.

Менимча пахта йиғим терими пайтидаги рағбатлантиришни ғўза парвариши даврида ҳам таъсис этиш керак: деҳқон баҳорда ўстирган кўчатию тўплаган ҳосили — кўсагига қараб, ҳосилотлар ҳашоратсиз далалари учун пул олиб турсаларгина, мўл ҳосил етказишга манфаатдорликни оширади. Қолаверса, баҳору ёзда йўқотилган кўсаклар кузда килосига минг сўмдан берилса ҳам тош босмайди.

Фарғона вилоятининг кўпчилик деҳқонлари мен билан суҳбатда ана шундай фикрларни баён этдилар. Ўйлайманки, деҳқончиликдаги ислоҳотларни қиёмига етказиб, ҳар жиҳатдан унга эътибор кучайтирилиб, деҳқоннинг бели бақувват қилиб қўйилмаса, аҳволни тубдан ўзгартириб бўлмайди.

Айни кунларда «Қаршиқурилишсаноат» бирлашмасига қарашли 2-темир-бетон буюмлари заводида 32 турда маҳсулот тайёрланмоқда. Бу маҳсулотлар эса Шўртан химия мажмуи қурилишларига, айниқса, қўл келаяпти. Мажмуада олиб борилаётган қурилиш объектларида заводда тайёрланган ўндан ортиқ турдаги маҳсулотлар ишлатилмоқда.

Заводда, асосан, турар-жой бинолари учун ёпма плиталар, сув ҳавзалари учун темир-бетон буюмлари, деворбоп плиталар, фундамент блоклари, сув йўллари учун лотоклар тайёрланади. Шунингдек, кўплаб халқ истеъмол товарлари ҳам аҳолининг кундалик эҳтиёжи учун етказиб берилмоқда. Айни пайтда бу ерда 300 дан ортиқ ишчи-мутахассислар хизмат қилмоқда.

— Ҳозирда, — дейди заводнинг сардори Зойир Рўзиев, ишлаб чиқаришнинг янги турларини кўпайтиришга тайёргарлик кўрмоқдамиз. Янги йилдан бошлаб йўлка ва майдонлар учун турли шаклдаги махсус плиталар, аҳоли учун сифатли блок ғиштларини тайёрлаш ниятидамиз.

Шу кунларда завод жамоаси режадаги ишларини ўз вақтида бажармоқда. Энг қувонарлиси шуки, бу жамоа барча кўрсаткичлар бўйича ўтган йилгига қараганда, бу йил 30 фоиз ўсишга эришди.

СУРАТЛАРДА: жамоа иш фаолиятидан лавҳалар.

Ш. ШАРОПОВ, (ЎзА) олган суратлар.

СИФАТЛИ ШУДГОР – МЎЛ ҲОСИЛ ГАРОВИ

Бағдод туманида Фарғона вилоят қишлоқ хўжалик мажмуи ходимларининг кузги-қишки агротехник тадбирларни амалга ошириш масалаларига бағишланган амалий семинар-кенгаши бўлиб ўтди.

Сўзга чиққанлар вилоят деҳқонлари келгуси йил ҳосили учун пухта замин яратиш ишларини тобора авж олдираётганликларини таъкидладилар. Лекин бу муҳим иш ҳамма жойда ҳам тўғри ташкил этилмаган. Айрим хўжаликларда мавжуд имкониятлар, техника ва ишчи кучидан етарли фойдаланилмаяпти. Бошоқли дон экинлари парвариши ҳам талаб даражасида эмас. Бу йил 50 минг гектардан кўпроқ майдонга уруғ ғўза қатор ораларига экилган. Ана шу майдонларни ғўзапоядан тозалаш, кўчатлар тўлиқлигини таъминлашга жиддий эътибор қаратилмаётир. Жойларда ерлар қайта шўр босишининг олди олинмаяпти. Булар ҳосилдорликка салбий таъсир кўрсатиши табиий.

Кенгашда вилоят ҳокими Н.Мўминов сўзга чиқиб, бу борадаги барча ишларни Вазирлар Маҳкамасининг "1999 йил ҳосили учун кузги-қишки агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори асосида ташкил қилиш, мавжуд камчиликларни тезда бартараф этиш масалаларига тўхталди.

Семинар иштирокчилари тумандаги "Пахтакор" жамоа хўжалигида шудгорлашдан олдин ерга маҳаллий ва маъданли ўғит солиш, шудгорлаш, компос тайёрлаш, ариқ-зовурларни тозалаш, бошоқли дон экинларини парваришлаш қандай амалга оширилаётгани билан танишдилар.

(ЎзА).

ИСТИҚБОЛ ВА ТАРАҚҚИЁТ КЎПРИГИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида

ФУҚАРОЛАР ЎЗИНИ ЎЗИ БОШҚАРИШ ОРГАНЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ БОСҚИЧИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Шундан кейин сўз олган Олий Мажлис Котибияти назорат-ахборот бўлимининг мудири Ё. Муҳамедов Олий Мажлис Кенгаши томонидан «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида сайлов ўтказишни ташкил этиш тўғрисида»қарор қабул қилиниб, матбуотда эълон қилинганидан сўнг республикада кенг кўламдаги ташкилотчилик ишлари авж олиб кетганлигини таъкидлаб ўтди. Нотиқ йиғин раислари ҳамда уларнинг маслаҳатчилари сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишни ташкил этиш юзасидан жойларга тавсиялар юборилганлигини айтиб, йиғилганларнинг эътиборини бўлажак сайлов кампаниясининг ўзига хос хусусиятларига қаратди, қонун ҳужжатларининг айрим қоидаларини қўлланишда таркиб топган амалиёт ҳақида сўзлаб берди. Хусусан йиғинларни чақириш ва уларни олиб бориш, ўзини ўзи бошқариш органининг ҳисоботини, бўлғуси фаолият дастурини тайёрлаш ҳамда муҳокама этиш, харажатлар сметасини тасдиқлаш, йиғин раислари ва улар маслаҳатчиларини сайлаш амалиётига тўхталиб ўтди. Нотиқ фуқароларни йиғилишлар ўтказиладиган вақт ва жой ҳақида вақтида хабардор этиш, сайлов вақтида кенг ошкораликни таъминлаш зарурлигига алоҳида урғу берди.

«Маҳалла» республика хайрия жамғармаси бошқарувининг раиси Ш. Жалилов ўз нутқида семинар-кенгаш қатнашчиларини фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларидаги сайловга боғлиқ равишда олиб борилаётган ишлар билан таништирди. «Маҳалла» республика хайрия жамғармаси томонидан ишлаб чиқилган дастурга мувофиқ жойларда махсус ишчи гуруҳлари тузилган бўлиб, қатор учрашувлар ўтказилиб, сайловнинг аҳамияти ва уни ўтказиш тартиботи кенг тушинтириб борилмоқда. У шуни таъкидлаб ўтдики, сайлов кампаниясини ташкилий тартибда ўтказиш кўп жиҳатдан вилоят, шаҳар, туман ҳокимликларининг сайловни ўтказиш учун масъул ходимларига ҳам боғлиқдир.

Олий Мажлис Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг раиси Н. Исмоилов ўз нутқини «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги амалдаги Қонунни такомиллаштиришнинг асосий йўналишларига қаратди. Бу Қонуннинг парламентнинг навбатдаги сессияси муҳокамасига киритиш мўлжалланаётган янги таҳрири фуқаролар йиғинларининг ваколатларини янада кенгайтиришни назарда тутади. Қонуннинг янги таҳририда фуқаролар ўзини ўзи бошқаруви хусусида тушунча берилади, кенгаш институти назарда тутилмоқда. У йиғинларнинг айрим давлат ваколатларини бажариш борасидаги вазифаларини белгилайди, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг молиявий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган ҳуқуқий нормаларни жорий этади.

Семинар-кенгаш иши мобайнида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларини такомиллаштириш юзасидан амалий таклифлар билдирилди. Уларнинг ҳаммаси диққат-эътибор ва синчковлик билан ўрганилади ҳамда энг қимматли ва мақбуллари Қонуннинг янги таҳририни маромига етказишда инобатга олинади.

Фуқаролар йиғинларининг аҳоли кам таъминланган қатламларини ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш, оилани ҳар тарафлама мустаҳкамлаш, аҳоли пунктларининг санитария ҳолати устидан назорат олиб бориш, ҳудудларни ободонлаштириш, тўй-ҳашам, оилавий тантана ва маросимларни ўтказишда ҳаддан ташқари исрофгарчилик ва нокамтарлик ҳолларига барҳам бериш борасидаги вазифалари республиканинг бир қатор вазирликлари ва идоралари раҳбарлари нутқларида зўр манфаатдорлик билан муҳокама этилди. Шундан кейин фуқаролар йиғинларининг энг яхши оқсоқоллари ўз иш тажрибасини ўртоқлашдилар. Хусусан, Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманидаги Беруний номли маҳалла фуқаролар йиғинининг раиси С. Саидкаримов маҳаллада ёш оилалар, хотин-қизлар, талабалар, аҳолининг кам таъминланган ва бошқа гуруҳлари билан олиб борилаётган ишлар ҳақида гапириб берди.

Бўлиб ўтган республика семинар-кенгаши фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларини мустаҳкамлаш, ҳуқуқий демократик жамият барпо этиш йўлида муҳим босқич бўлиб қолади. Семинар қатнашчиларининг нутқларида фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари ишининг бугунги кун талабларига мос янги шакл ва усуллари, бу органларни такомиллаштиришнинг ностандарт йўллари таклиф этилди. Ўйлаймизки, сайлов кампаниясига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш хусусидаги ошкора, амалий мусоҳаба, энг яхши фуқаролар йиғинлари иш тажрибаси алмашинуви фуқаролар йиғинларининг жамиятимиз турмушидаги мавқеи ва обрў-эътиборини, уларнинг мамлакатда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш борасидаги аҳамиятини тағин ҳам оширади.

Бизнинг мусоҳаба

МАҲАЛЛАГА ДУНЁ ҲАВАС ҚИЛМОҚДА

Ушбу семинар-кенгашда мухбиримиз Олий Мажлис котибияти Назорат — ахборот бўлимининг мудири Ёрқин Муҳамедовга бўлажак сайловларга боғлиқ бир неча саволлар билан мурожаат этди.

— Маҳалла чинакам тарбия мактаби, маънавият ва инсонпарварлик муносабатларининг тарбиялаш ўчоғидир, — дейди Ё. Муҳамедов. — Унинг ўтмиши узоқ мозийга бориб тақалади. Тарихдан маълумки., маҳалла Навоий ва Бобур замонларида ҳам бўлган. Хатто, мақсади миллий ўзликни йўқотиш бўлган қизил империя вақтида ҳам маҳалла кўп зулмларни кўрган бўлса-да, аммо яшаб қолди. Нега дерсиз. Чунки маҳалла адолат макони, халқимизгагина хос бўлган бошқарувнинг энг одил ва ноёб усулидир. Бугун маҳаллага дунё ҳавас ва ҳайрат кўзи билан қараётганлиги ҳам бежиз эмас. Зеро, хорижда ҳамма ўзи учун яшаса, бизда маҳалла одамларни бир-бири билан боғлаб туради. Бошқарувнинг ушбу шакли, Президентимиз таъкидлаганларидек, ҳаётимизнинг кўзгусидир, халқимизнинг энг яхши анъаналари, урф-одатлари, хусусан, меҳр-шафқат, мурувват, тўйда ҳам, азада ҳам эл-улуснинг ҳамжиҳатлиги маҳалла ҳаётида ёрқин намоён бўлади.

Мамлакатимиз истиқлолга эришгач, маҳалла мавқеи, ҳаётимиздаги ўрни мустаҳкам заминга эга бўлди. Бу борада бир қатор ҳуқуқий хужжатлар қабул қилинди. Айни пайтда мазкур ҳужжатлар фуқароларни ўзини ўзи бошқариш органларининг ҳуқуқларини кенгайтиришга, давлат ҳокимияти органларининг айрим ваколатларини аста-секинлик билан маҳаллий органларга бериш ҳақидаги истиқболли концепцияларни ўз ичига олган. Демак, бўлажак сайловларда раис ва маслаҳатчилар вазифасига ҳам маҳалла шаъни, нуфузи учун курашадиган, элим, юртим дейдиган одамларни танлашимиз лозим.

— Бу борада қилинаётган ишлар хусусида нималар дея оласиз?

— Олий Мажлис Кенгашининг 3 ноябрдаги қарорига мувофиқ, биз фуқаролар йиғинларини ўтказиш тўғрисидаги тавсияларни жойларга юбордик. Унда сайловнинг барча босқичлари: йиғинни чақиришдан тортиб то баён тузишгача батафсил таъриф берилган. Шунингдек, ушбу ҳужжатда йиғинларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказишда барча даражадаги депутатлар, республика "Маҳалла" хайрия жамғармасининг жойлардаги бўлимлари, жамоа ташкилотлари ва сиёсий партиялар ўз вазифаларини белгилаб олишлари кўрсатилиб, улар фуқароларнинг йиғинларда фаол қатнашишида кўмаклашиши тўғрисида ҳам айтиб ўтилган.

Айни пайтда жойларда номзодлар бўйича жамоатчилик фикрини сўровдан ўтказиш билан бирга, уларнинг билим, малака ва тажрибалари ҳам ўрганилмоқда. Борди-ю, номзод иккинчи муддатга тавсия этилаётган бўлса, унда асосий далил сифатида ўтган икки ярим йил ичидаги фаолияти чуқур таҳлил қилинмоқда. Қолаверса, мазкур республика семинар-кенгаши ҳам бу йўлда қилинган ишларнинг бири бўлди.

— Айтингчи, шу кунларда жойлардан сайловларни ўтказиш билан боғлиқ саволлар ҳам тушаяптими?

— Албатта. Масалан, 1996 йил декабрь ойида Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ 500 дан ортиқ оила яшайдиган маҳаллаларда оқсоқол ва котиб учун штатлар ажратишга рухсат берилган эди. Бизга келган маълумотларга қараганда, маҳаллаларда нафақалар бериш учун штатлар ажратилиб одамлар тайинланган. Уларга ишлаш учун барча шароитлар яратиб берилган. Шунинг учун бу ерда сайлов ўтказиш керакми, деган савол тушмоқда. Бундай ҳолда йиғин ҳудудини белгилаб, сайлов ўтказилса, мақсадга мувофиқ бўлади.

Фуқаролар йиғинларида тафтиш комиссиясини тузиш керакми, деган савол ҳам кўпчиликни қизиқтирмоқда. Бунда комиссия тузилса тўғри бўлади. Қолаверса, бу қонунда ҳам назарда тутилган. Бундан ташқари, фуқароларга нафақа тайинлаш ва уни ўз эгаларига аниқ етиб боришида ҳам ушбу комиссиянинг ўрни беқиёсдир.

Шунингдек, қонун ҳужжатларида йиғиннинг ишчи Раёсатини сайлаш назарда тутилганлиги учун у неча кишидан иборат бўлиши ва унга кимларни тавсия қилиш керак, деган масала кўпчиликни қизиқтириши табиий. Бу албатта йиғин ёки вакиллар йиғилишининг ихтиёридир. Авалги сайловларда Раёсат таркибига раис, унинг маслаҳатчилари ва туман ёки шаҳар ҳокимлиги вакили тавсия этилган эди. Қонунга мувофиқ маслаҳатчиларнинг сонини ҳам йиғин белгилайди. Бунда шу маъмурий тузилма таркибига кирувчи ҳар бир аҳоли пунктидан маслаҳатчи бўлишини назарда тутиш керак. Дейлик, қишлоқ таркибига алоҳида-алоҳида жойлашган бешта аҳоли пункти кирадиган бўлса, унда маслаҳатчи ҳам беш кишидан иборат бўлади. Шаҳар маҳаллаларида эса, маслаҳатчилар сони ҳар бир мавзедан, ҳар бир кўп қаватли уйдан бўлиши лозим.

Дарҳақиқат, бугун замон шиддат билан ўзгармоқда. Ҳозир бундан етти ёки ўн йил олдинги одамлар эмасмиз. Бугун давр, ҳаёт тарзимиз ўзгача. Биз бугун янги замон, янги цивилизация даврида яшаяпмиз. Демак, тараққиёт шу даражада мислсиз ривожланаётган экан, биз танлаётган номзодларнинг билим ва маънавияти ҳам шу мезонларга мос бўлиши керак. Бу эса сиз билан бизга боғлиқ.

"Халқ сўзи" мухбири Фурқат САНАЕВ суҳбатлашди.

ОҚСОҚОЛГА КЎП НАРСА БОҒЛИҚ

Республикамиз меҳнат аҳли ҳозирги кунда Президентимизнинг Самарқанд ва Навоий вилоятлари Кенгаши навбатдан ташқари сессияларида сўзлаган нутқлари таъсирида яшаб меҳнат қилмоқдалар. Бу нутқларни ўзини ўзи бошқариш органлари ҳам атрофлича ўрганиб чиқиб, аниқ вазифаларни белгилаб олишди. Айни пайтда Олий Мажлис Кенгашининг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида сайлов ўтказишни ташкил этиш тўғрисида»ги қароридан келиб чиқиб фаолият кўрсатаяпмиз.

Наманган вилоятида 110 та шаҳар ва қишлоқ, 732 та маҳалла фуқаролар йиғинлари ўзларининг ҳисобот сайлов йиғилишларига пухта ҳозирлик кўришмоқда. Бу муҳим босқични муваффақиятли ўтказиш юзасидан жойларда амалга ошириладиган ишларни қамраб олган тадбирлар белгиланган. Президентимиз таъкидлаганларидек, республикамиз равнақи жойлардаги кадрларга, уларнинг билимдон ва тадбиркорлигига, қабул қилинаётган Қонун ва қарорларни қай даражада халққа етказиб, амалга оширишига боғлиқ. Шу боис ҳам вилоятимизда сайлов олдидан маҳалла оқсоқоллари номзодларини танлашга жиддий эътибор берилмоқда. Айни пайтда ҳар бир ўринга иккиуч нафардан муносиб номзодлар танлаб олинмоқда.

Табиийки, бўлажак сайловларда уларнинг билим ва тажрибасига алоҳида эътибор берилади.

Маълумки, «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонун қабул қилинганига беш йилдан ортиқ вақт ўтди. Мазкур Қонуннинг Олий Мажлиснинг навбатдаги сессияси муҳокамасига киритилаётган янги таҳрири фуқаролар йиғинларининг ваколатларини янада кенгайтиришни назарда тутади. Бу ўз навбатида қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари зиммасига ҳам катта масъулият юклайди.

Умуман айтганда, бўлиб ўтган семинар-кенгаш ҳаммамиз учун фойдали бўлди.

Аъзамхон АБРОРОВ,
Поп туманидаги «Янги ҳаёт» қишлоқ фуқаролар йиғини раиси, Олий Мажлис депутати.

❊ Сўз — семинар-кенгаш қатнашчиларига ❊

Фаттох Вахобов — Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов туманидаги «Шарқ ҳақиқати» маҳалла фуқаролар йиғини раиси: — Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, яъни маҳалла фуқаролар йиғинлари муҳим босқич арафасида туришибди. Яқин кунларда барча жойларда маҳалла оқсоқоллари сайлови бошланади. Ана шу сайлов арафасида бу масала юзасидан республикамиз миқёсида семинар - кенгаш ўтказилгани айни муддао бўлди. Унда иштирок этиб, сайловни қандай ўтказиш, асосан нималарга эътибор бериш лозимлигини, умуман маҳалла оқсоқоли нечоғли заковатли, нуфузли инсон бўлиши кераклигини яна бир карра юракдан ҳис қилдим.

Чиндан ҳам республикамиз Президенти маҳаллага жуда катта эътибор бермоқда. Кейинги қисқа вақт ичида бу борада бир қатор муҳим ҳужжатлар қабул қиилингани ҳам фикримнинг ёрқин далилидир. Қисқа қилиб айтганда, ёшларнинг таълим-тарбиясидан тортиб, урф-одатларимиз, миллий қадриятларимизнинг ўчоғи бўлган маҳалланинг ўрнини ҳеч нарса билан алмаштириб бўлмайди. Мен буни ҳаёт тажрибамдан яхши биламан. Ўн беш йилдан буён маҳаллага етакчилик қилиб келаяпман. Биз ҳар йили маҳалла фаоллари билан маслаҳатлашиб маълум бир йўналиш бўйича иш олиб борамиз. Масалан, бу йил «Оила йили» муносабати билан оилаларнинг мустаҳкамлигини таъминлаш, ночор, ёрдамга муҳтож одамларга ҳомийлик қилиш билан бирга ёшларни касб-ҳунарга йўналтириш ҳамда жиноятчиликнинг олдини олишни ўз олдимизга асосий вазифа қилиб олдик. Бу борада олиб борган саъй-ҳаракатларимиз ўз натижасини берди. Оилалар тотувлигига эришилди, ўнлаб ёшлар касб-ҳунарли бўлди, бир йил давомида биронта ҳам жиноят содир этилмади. Буларнинг ҳаммаси республикамиз Президенти ва ҳукуматимиз томонидан маҳалла фуқаролар йиғинларига кўрсатилаётган ғамхўрлик бизнинг маҳалламизда ҳам ўз аксини топаётгани натижасидир.

Семинар-кенгашда бу борадаги ишларни янада ривожлантириш лозимлиги алоҳида қайд этилди. Маҳалла фуқаролар йиғинлари фаолиятини янада жонлантириш учун нималарга эътибор бериш тўғрисида аниқ йўл-йўриқлар белгилаб берилди. Бу албатта, бизнинг келгуси ишларимизда ўзининг ижобий самарасини беради.

Раъно Йўлдошева — Сурхондарё вилоят, Узун туманидаги «Мустақиллик» маҳалла фуқаролар йиғини раиси: — Тўғрисини айтганда, бугунги анжумандан жуда кўп нарса олдим. Унда иштирок этган барча вазирликлар, идоралар раҳбарлари ўз нутқларида маҳалла билан боғлиқ бўлган муаммолар, уларни бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида атрофлича фикр юритдилар. Фаолиятимиз давомида нималарга эътибор беришимиз лозимлигини янада чуқурроқ англаб етдик. У ерда айтилган гаплар биз — маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари зиммасига катта масъулият юклайди. Қувонарлиси, масъулиятимиз ортиши билан бирга ваколатларимиз ҳам кенгайиб бормоқда. Буларнинг ҳаммаси яхши. Лекин кўп ҳолларда мавжуд ваколатларимиздан фойдаланиш учун имкониятларимиз етарли эмас. Масалан, қишлоқ фуқаролар йиғини қиладиган ишлар жуда кўп. Ободончиликдан тортиб, маҳалладаги ночорлар холидан хабар олиш, маъракаларда бош-қош бўлиштача ҳаммаси бизнинг зиммамизда. Аксарият холларда моддий жиҳатдан қўлимиз калталиги, кенг кўламли ишларга жисмонан улгуролмаслигимиз самарали ишлашимизга халақит бермоқда. Жумладан, айрим шаҳар ва қишлоқ фуқаролар йиғинлари ҳудудида 15-20 минг аҳоли истиқомат қилади. Бу жойларда эса ошиб борса, икки-уч нафар одам ишлайди, холос. Шунингдек, кўплаб маҳаллаларнинг ҳисоб рақамлари бўлгани билан маблағи йўқ. Семинар кенгашда маҳалла фаолларини ўйлантираётган ана шундай муаммолар ҳақида ҳам очиқ-ойдин фикр юритилгани бизни қувонтирди.

Бўлажак сайловларда бундай муаммолар ўз ечимини топишига шубҳа йўқ. Қолаверса, бу кўп жиҳатдан янги сайланган маҳалла оқсоқолларининг ишбилармонлигига, тадбиркорлигига ҳам боғлиқ. Негаки, ўша жойдаги муаммоларни кимдир келиб ҳал қилиб беради, деб кутиб ўтириш нотўғри. Бунинг учун улар фақат ижрочи эмас, балки ташкилотчи бўлишлари ҳам лозим. Маҳалла қошида кичик корхоналар очиш, янги-янги ишчи ўринлари яратиб қўшимча маблағлар топиш учун ички имкониятларни қидириб топиш лозим. Яқинда бўладиган сайловларда раисликка номзодларнинг мана шу фазилатларига ҳам жиддий эътибор берилса, фойдадан холи бўлмайди.

Эгам Номозов — Қарши шаҳар «Маҳалла» хайрия жамғармаси раиси: — Маҳалла оқсоқоллари сайлови олдидан бундай нуфузли анжуманнинг бўлиб ўтиши ҳаммамизни яна бир бор ҳушёрликка, ақл-заковат билан иш тутишга, ҳуллас, етти ўлчаб бир кесишга ундайди. Сайловни юқори савияда ўтишига жиддий эътибор берилаётгани ҳам бежиз эмас. Шунинг учун ҳам маҳалла оқсоқолларини сайлашда шошма-шошарлик қилиш асло ярамайди.

Шу йилнинг ёзида шаҳримизда маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари аттестациядан ўтказилди. Мавжуд 63 та маҳалла раисларининг деярли ҳаммаси бу синовдан муваффақияли ўтди. Боиси, биз илгаритдан уларни сайлашга ўта талабчан муносабатда бўлганмиз. Оқсоқолларнинг аксарияти олий маълумотли, эл орасида обрўга эга бўлган кишилардир. Шу боис ҳам кейинги йилларда маҳаллаларимизда жуда катта ижобий ўзгаришлар рўй берди, уларнинг қиёфаси тубдан ўзгариб кетди. Маҳаллалардаги бундан икки-уч йил олдинги ҳолат билан ҳозиргисини асло қиёслаб бўлмайди. Буни нафақат ижтимоий-сиёсий ҳаётимиздаги, балки одамлар онгидаги ижобий ўзгаришлар билан изоҳлаш мумкин. Муҳими, одамлар бир-бирига меҳр-оқибатли бўлиб бормоқдалар. Бу албатта барча муаммоларни оқилона ҳал этишда муҳим омил бўлмоқда.

Биз бу галги сайловда ҳам худди мана шу йўлдан борамиз. Семинар-кенгашда олган таассуротларимиздан келиб чиқиб, янги тадбир, иш режаларимизни ишлаб чиқамиз. Бир сўз билан айтганда, Президентимиз олиб бораётган ҳозирги сиёсатимизни халққа етказа оладиган, оқил, билимли кишиларни маҳалла фуқаролар йиғинлари раислигига сайлаймиз.

«Халқ сўзи» мухбири, Абдуҳошим МАДАТОВ тайёрлади.

ХАЛҚАРО АНДОЗАЛАР ЖОРИЙ ЭТИЛСИН

Молия вазирлиги ҳайъатининг кенгайтирилган мажлиси ҳамда вазирлик жамоасининг умумий йиғилиши бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикиаси Президенти Ислом Каримовнинг "Ўзбекистон буюк келажак сари" янги асарлари тўпламида баён қилинган стратегик вазифаларга мувофиқ Молия вазирлиги фаолиятининг асосий йўналишлари кўриб чиқилди.

Молия вазири Р.Азимовнинг маърузасида таъкидланганидек, миллий иқтисодиётнинг тез ривожланиши, республиканинг жаҳон молия тизимига фаол қўшилиши молия тизимини ислоҳ қилишга ва Молия вазирлиги фаолиятига, давлат бюджети истиқболини самарали белгилаш ва шакллантириш вазифаларини аниқлашга, харажатлар устидан назоратни кучайтиришга ва бюджет интизомини мустаҳкамлашга, молия тизимини жаҳоншумул компьютерлашга сифат жиҳатидан янги вазифаларни қўймоқда. Ривожланган мамлакатлар молия органларининг иш тажрибасини янада чуқурроқ ўрганиш, бюджет жараёнларини яхшироқ бошқариш мақсадида бюджет кўрсаткичлари ва математик моделларини олдиндан тахмин қилишнинг меъёрий усулини фаол жорий этиш талаб қилинмоқда.

Бу вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун вазирлик бўлинмалари орасида оператив, ахборот ва таҳлилий вазифаларни аниқ фарқлаб қўйишни таъминлаш зарур. Ягона молия сиёсатини ишлаб чиқиш чоғида ахборот базасини ва системали асослашни ривожлантириш даражаси қониқарсиз эканлигига эътибор қаратилди. Бу ҳол аввало ахборот-ҳисоблаш маркази ҳамда Молия вазирлиги ҳузуридаги молия ва нарх илмий тадқиқот институти иши яхши ташкил этилмагани билан боғлиқ. Мазкур бўлинмаларни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш бутун вазирлик ҳамда унинг жойлардаги бўлинмалари иши янада самарали бўлишини таъминлашга имкон беради.

Мамлакат Президентининг халқ депутатлари Самарқанд ва Навоий вилоятлари кенгашларининг навбатдан ташқари сессияларида сўзлаган нутқи асосида кадрлар масаласига алоҳида эътибор берилди. Жойлардаги айрим раҳбарларнинг шахсий манфаатларига йўл қўйиб бериш эмас, балки қатъийлик, профессионализм, давлат манфаатларини ҳимоя қила билиши молия тизимлари ходимларининг фазилати бўлиши лозим. Кадрлар сиёсатидаги нуқсонларни қатъият билан тугатиш, ишга истеъдодли ёшларни фаол жалб қилиш, молиячи касбининг обрўсини ошириш зарур.

Молия вазирлигининг ҳудудий органлари билан алоқаси бўшлиги, вилоятларда ва туманларда моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш юзасидан изчил иш қилинмаётгани айтиб ўтилди. Шу муносабат билан Молия вазирлиги аппаратида мазкур вазифаларни бажариш учун масъул бўлган янги тузилмани барпо этиш зарурлиги таъкидланди.

Йиғилиш иштирокчилари Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг "Ўзбекистон буюк келажак сари" китоби чиққанини баланд руҳ билан кутиб олдилар. Сўзга чиққанлар ўз ишларидаги камчиликларни ҳар томонлама муҳокама қилиб, тезроқ ҳал этилиши лозим бўлган муаммоларни кўрсатиб ўтдилар. Бозор муносабатларига доир ўзгаришларда ва замонавий молия тизимини шакллантириш ишида Молия вазирлиги ҳамда унинг ҳудудий органлари аҳамиятини оширишга имкон берадиган вазифаларни амалга ошириш йўлларини белгиладилар.

Йиғилиш иштирокчилари молия органлари бутун тизимини тубдан ислоҳ қилишни ҳамда мамлакатнинг молия соҳасини бошқаришда Молия вазирлигининг ўрнини мустаххкамлашни даврнинг ўзи тақозо этмоқда, деган якдил фикрни билдирдилар.

(ЎзА)

ЎЗБЕК КИНОСИ КУНЛАРИ

Туркманистоннинг Ашгабат, Мари, Чоржўй шаҳарлари, Дейнау ва Бўйнеузун туманларида муваффақиятли ўтди.

Пойтахтнинг «Ватан» киноконцерт залида бўлиб ўтган ўзбек киноси кунларининг тантанали очилиш маросимида Ашгабатда рўйхатдан ўтган дипломатик корпус, маданият муассасалари, шаҳар корхона ва олий ўқув юртлари вакиллари йиғилдилар. Ўзбек кино усталарининг янги асарларини «Ўзбеккино» давлат ҳиссадорлик компанияси раиси ўринбосари И. Эргашев, сценарий ёзувчи У. Азим ва режиссёр С. Назармуҳамедов тақдим этдилар.

Ўзбекистон Республикаси киноси кунларининг очилиш маросимида Туркманистон давлат киновидеокомпанияси раиси А. Мамилиев нутқ сўзлаб, жумладан, ўзбек кинематографчиларининг бу сафарги ва туркман кино усталарининг ўтган йилги Тошкентга ташрифлари икки қўшни республика санъаткорлари ўртасидаги дўстлик ришталарининг тикланишига имкон беришини таъкидлади. У ўзларининг бундан буён ҳам ҳамкорлик қилишга тайёр эканликларини изҳор этди.

Туркманистон Халқ артисти А. Жаллиев томошабинлар ҳузурида қилган маърузасида ўзини машҳур ўзбек киноси усталари — Ҳ. Умаров, Ш. Бурҳонов, Н. Раҳимовларнинг шогирди эканини таъкидлаб ўтди.

«Севги» ва «Ёзнинг ёлғиз ёдгори» янги ўзбек фильмларининг намойиши ҳамма ерда гулдирос қарсаклар остида якунланди. Кинокўрик ташкилотчилари туркман томошабини ўзининг мазмуни ва бадиий ижроси билан уларга яқин бўлган ўзбек кинематографчиларининг яхши фильмларини соғиниб қолишганини таъкидлашди.

«Жаҳон» АА.

Вилоят ҳокимликлари жавоб берадилар

МАСАЛА ИЖОБИЙ ҲАЛ ЭТИЛДИ

«1998 йилнинг 24 апрель куни газеталарда Президентимизнинг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларини қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармони чоп этилди, — деб ёзади «Халқ сўзи» таҳририятига К. Тўлаганов Жарқўрғон туман қишлоқ фуқаролар йиғинлари раислари номидан. — Ушбу Фармоннинг 1-моддасида «Фуқаролар йиғинлари, маҳаллалар раислари ва котибларининг маошлари иш ҳақи тўлашнинг ягона тариф сеткаси бўйича 1998 йил 1 майдан бошлаб икки разрядга оширилсин» дейилган.

Лекин Жарқўрғон туман молия бўлими томонидан маҳалла қўмиталари ва котибларининг иш ҳақи оширилди-ю, қишлоқ фуқаролари йиғинлари ходимларининг иш ҳақи эса оширилмади. Ушбу масалада изоҳ сўраб, туман молия бўлимига учрашсак, вилоят молия бўлимининг кўрсатмаси шундай, деган жавобни олдик.

Юқорида тилга олинган Фармон асосида бизнинг ҳам иш ҳақимиз оширилиши лозимми? Ушбу саволимизнинг ечимини топишда таҳририятдан ёрдам кутамиз».

Ушбу жумбоқни ечиб беришни сўраб, мазкур мактуб Сурхондарё вилоят ҳокимлигига ҳавола этилган эди. Яқинда у ердан жавоб мактуби келди. Вилоят ҳокими жаноб Ж. Нోралиевнинг таъкидлашича, Жарқўрғон тумани қишлоқ фуқаролари йиғинлари раислари номидан К. Тўлагановнинг мурожаати ўрганиб чиқилган.

Ҳақиқатдан ҳам вилоятнинг баъзи бир туманларида қишлоқ фуқаролари йиғинлари раислари ва котибларининг иш ҳақи 2 разрядга оширилмай қолишига молия органлари сабабчи бўлганлар. Вилоят ҳокимлигининг молия бошқармаси ҳозирги кунда қишлоқ фуқаролари йиғинлари ходимларининг ойлик иш ҳақларини 2 разрядга ошириш масаласини ижобий ҳал этди. Уларнинг иш ҳақлари 1998 йил 1 майдан қайтадан ҳисоб-китоб қилиниб, орадаги фарқ тўланадиган бўлди.

ҒОР СИРИ ЎРГАНИЛДИ

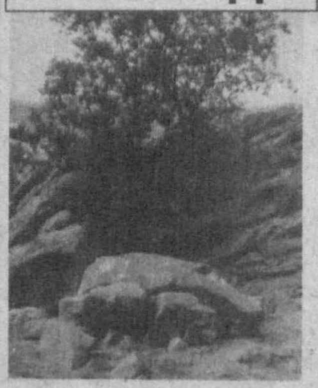

Республика Фанлар академияси археология институти Сурхондарё вилоят бўлими ва Термиз Давлат университети археология гуруҳи эски шаҳарнинг Ал-Ҳаким ат-Термизий мақбараси атрофидаги бешинчи ғорсимон иншоотни очиш ва ўрганиш билан мавсумни якунлади. Шу пайтгача мақбара атрофидаги тўртта ғор очиб ўрганилган эди.

Зинапоялар орқали тушиладиган ғорнинг кенглиги 2 метр, узунлиги 4 метрдан ортиқроқ бўлиб, унинг тўрида бир хонадан иборат ўзига хос хужра мавжуд. Қазиш давомида бу ерда Сомонийлар ҳукмдори Абдал Малик Бин Нуҳ Куттигин томонидан эрамизнинг 955-960 йилларида зарб эттирилган танга, нақшли ёзувлари бўлган турли сопол буюмлар топилди. Бу буюмларнинг бежиримлиги, нафислиги айниқса диққатга сазовордир.

— Топилмалар нафақат буюк юртдошимиз Ал-Ҳаким ат-Термизий ҳаёти ва фаолиятини, балки шу давр маданий тарихини ўрганишда ҳам муҳим аҳамиятга эга, — дейди экспедиция раҳбари Тўхташ Аннаев. — Будда динига тааллуқли ғорсимон иншоот тўртинчи асрда қурилган. IX-X асрларда эса ғордан Ал-Ҳаким ат-Термизий ҳамда унинг маслакдошлари узлатгоҳ сифатида фойдаланишган.

Чори ТЎХТАЕВ, ЎзА мухбири.

Муҳаммад Ризо Огаҳий таваллудининг 190 йиллигига

ФАСОҲАТДА НОДИР АЛЛОМА

1. ОГАҲИЙ СЎЗИГА ЭҲТИЁЖ

Қоялар қанчалик кўкка бўй чўзган бўлса, илдизлари ер қаърига шу қадар теранроқ ўрнашади дейдилар. Навқирон ўзбек давлати жаҳонга юз тутган сайин унинг шонли тарихи нечоғлик қудратли эканлиги тобора ёрқинроқ намоён бўлмоқда. Ҳукуматимиз томонидан юрт тарихига, мозийга алоҳида эътибор кўрсатилаётганлиги ҳам, назаримизда, шунинг билан изоҳланади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Жалолиддин Мангубердининг 800, Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳийнинг 190 йиллик юбилейларини нишонлаш, уларнинг фаолиятини кенг тадқиқ этиш, халқаро миқёсда илмий анжуманлар ўтказиш тўғрисидаги қарори ҳам ушбу фикрни қувватлайди.

Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий улуғ шоир ва мутафаккир, олим ва муаррих, Шарқ адабиёти ва тарихига оид ноёб асарлар мутаржими сифатида миллий маънавиятимиз тарихида алоҳида ўрин тутади.

Унинг лирик шеърларидан ташкил топган «Таъвизул-ошиқин» («Ошиқлар тумори») девони мавзу кўлами жиҳатидан ҳам, тенгсиз бадиияти нуқтаи назаридан ҳам, ҳақли равишда, сўз санъатининг ноёб намунаси саналади. XIX асрда Хоразмда ҳукмронлик қилган қўнғиротлар сулоласи тўғрисидаги бебаҳо тарихий асарлари она юртимиз ўтмишига оид мўътабар манбалар сифатида қимматлидир. Алломанинг Шарқ халқлари адабиёти ва тарихи ҳақидаги таржима асарлари бугун ҳам ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ.

Ҳазрат Огаҳий «сўзнинг мартабаси ниҳоятсиз ва сўз аҳли ҳамиша азиз ва аржуманд» эканлиги ҳақида шундай ёзган эдилар:

Бўлубдур шеър яхшилар шиори,
Жаҳонда то қиёмат ёдгори.

Огоҳлик сари юз бураётган юртимиз Огаҳийнинг сўзларига эҳтиёж сезаётганлигининг боиси ҳам шунда бўлса, ажаб эмас.

2. КАМОЛОТГА ИНТИЛИБ

1809 йил 17 декабрь. Жаҳонга ал-Хоразмий, Маҳмуд Замахшарий, Нажмиддин Кубро каби алломаларни етиштириб берган Хоразм диёрида йиғисидан огоҳлик нафаси таралган фазилат соҳиби дунёга келди. Унга Муҳаммад Ризо деб ном бердилар. Унинг келажакда Огаҳий тахаллусли улуғ мутафаккир бўлиб етишиши ҳали Яратганнинг ўзидан бошқа ҳеч кимга аён эмас эди. Аждодлари Хоразм султонларининг энг сара амирларидан бўлган Муҳаммад Ризо ёшлик йиллариданоқ илму маърифатга интилди. Унинг ўзи бу ҳақда шундай ёзади: «Фазлу камол иктисобиға (касб этишга Н.А.Ҳ.) майлу рағбат кўргузуб, мадрасанишинлик расмин ихтиёр қилдим; ва ҳар ердаким фузало ва шуаро хайлининг мажмаъ ва мажлиси бўлса, аларнинг хизматиға бормоқни ўзимға вожиб ва лозим билдим».

Шу тарзда камолотга, илму маърифатга интилган ёш Огаҳийнинг тарбиясида тоғаси, машҳур шоир ва тарихчи Шермуҳаммад Мунис катта роль ўйнайди.

Бир куни Хива мадрасаларидан бирида илм таҳсил қилаётган Огаҳийга отасининг вафоти тўғрисида хабар келтирадилар. Бунинг натижасида ўз бошига тушган қийинчиликлар тўғрисида шоир шундай ёзган эди: «...рўзғор андуҳи шиддатининг оғир юки тоғ янглиғ бошим устиға тушди ва сипоҳигарлик яроғин ташвишиға дучор ва сипаҳдорлиғ мансабининг туғли занжириға гирифтор бўлдум». Албатта, табъи илму маърифатга мойил бўлган Огаҳийга сипоҳдорлик хуш келмаган. Фақат рўзғор тебратиш мақсадидагина сипоҳигарлик қилишга мажбур бўлган. Лекин, унинг ўзи таъкидлашича, бўш вақт топди дегунча китоб мутолаасига берилган. Замонасининг олимлари, шоирлар ва фозиллари суҳбатидан баҳраманд бўлган. Шеърлар машқ қилган.

3. БИР ШАҲИ ОЛИЙСИФАТ

Туронзамин тарихига назар солинса, барча даврларда ҳам улуғ мутафаккирларнинг етишиб чиқишида маърифатли подшоҳларнинг уларни ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаганликлари муҳим аҳамият касб этганлигини кузатиш мумкин. Огаҳийнинг ижодий камолотида Хоразмда ҳукмронлик қилган қўнғиротлар сулоласи шоҳларининг тутган ўрни ҳам бунга ёрқин далил бўла олади.

Бу моддий ва маънавий ҳомийлик Саййид Муҳаммад Раҳим Баҳодирхон даврларидан бошланади. «Бошига рўзғор андуҳи шиддатининг оғир юки» тушган шоирни бу машаққатдан мазкур ҳукмдор халос этади. «Таъвизул ошиқин»нинг дебочасида қайд қилинишича, султон Муҳаммад Раҳим «мамлакатга подшоҳона сиёсат ва мулукона адолат била ўзга янглиғ зийнат ва низом берди ва ҳар тоифани ўз ҳолиға кўра марҳамат ва навозишлар била хушдил ва баҳраманд ва ҳар жамоани ўз мартабасиға яраша макрамат ва бахшишлар била хушҳол ва хурсанд қилди». Мазкур асарда таъкидланишича, айниқса олимлар, фозилларга подшоҳ томонидан алоҳида марҳаматлар кўрсатилади, «ҳар шеър силасиға гуногун ганжлар инъом этилади». Бунинг натижасида Хоразм диёрида шеърият ва адабиёт юксак даражага кўтарилади. Огаҳий мана шу даврда шоҳнинг эътиборини қозонади. Хоразм адабий муҳитининг пешқадам намояндаси сифатида довруғ таратади.

Кунлардан бирида подшоҳ шоирни ҳузурига чорлаб, ёзган шеърларини девон ҳолида жам этмоқни амр этади. «Таъвизул-ошиқин» шу тариқа дунё юзини кўриб, авлодлар мулкига айланди. Ҳақиқатан ҳам ишқ аҳлига тумор бўларлик даражадаги шеърларни битган Огаҳий камтаринлик билан, девонни ўқиган донишманд фузало ва диққатпайванд шуаронинг «айбпўшлиғ кўргузуб, бузуқ иборат кўрсалар ислоҳ бериб, қоидага мувофиқ тузишларини» ўтинади. Бундан бугунги ёшлар ҳам ибрат олмоқлари лозимки, аждодларимиз нақадар камолот соҳиби бўлмасин, заррача кибру ҳавога йўл қўймаганлар. Зеро, доно халқимиз мевали дарахтнинг шохи эгик бўлади, деб бежиз айтмаган.

4. ИШҚ СИРИДИН ОГОҲЛИК

«Шеър бир неъмати узамодурким, — деб ёзади Огаҳий, — Тангри таоло они ҳар кишига ато қилмомишдур ва они айтмоқ ҳунари ҳар кимнинг қўлидин келмамишдур. Шеър шоирнинг иззат ва давлат неъматин ҳосил қилмоғига сабаб, балки икки дунё манзилати саодатиға восил бўлмоғиға боисдур».

Шубҳасиз, Огаҳий мана шу бахтга мушарраф бўлган саодат соҳибидир. Унинг шеърлари шарқ ғазалиётининг асосий мавзуи бўлган Ҳақ ишқи билан суғорилган:

Ушшоқ тани жони эрур
бодаи васлинг
Лутф айлау жон еткур
ўлук жисмима жоно.

Чун Огаҳий кул бўлди
ёна ишқинг ўтиға,
Ёндурма тамуғ ўтиға,
ё раб, они ёно.

Ҳақиқий ошиқ ишқ домиға бандликни чин озодлик деб эътиқод қилади. Чунки, ишққа асир бўлмаган кўнгулни нафсу ҳаво забт этади. Бундай кўнгил нафс қулига айланади. Нафс гуноҳ сари етаклайди. Гуноҳ эса кўнгилни қорайтиради. Жаноби пайғамбаримиз С. А. В бу ҳақда Ҳадиси шарифда қуйидагича марҳамат қиладилар: «Ҳар кимки бир гуноҳ иш қилса, унинг қалбида бир қора доғ пайдо бўлади. Агар астойдил тавба қилса, доғ кетади. Тавба қилмасдан, гуноҳларда давом этаверадиган бўлса, доғлар сони кўпайиб бораверади. Оқибатда қалб бутунлай қорайиб кетади. Қорайган қалбга Ҳақ таолонинг нури зуҳур этмайди». Шунинг учун ҳам Огаҳий «мажоз ичра кудуратлар етишган» кўнглига «ҳақиқат жомининг базмидин сафо» етказишни сўраб Яратганга илтижо қилади:

Жонни ишқинг домиға
банд айлабон озод қил,
Ким ҳаво занжирини нафс
айламиш маҳкам анга.

Кўнглума еткур сафо
базми ҳақиқат жомидин,
Ким мажоз ичра
кудуратлар етурмиш ғам
анга.

Огаҳий ижодида ишқ мавзуи ҳадди аълосига етказиб куйланган. Унинг ғазалларида огоҳ қалбнинг самимий ишқи, руҳий-маънавий поклик, чуқур мазмун гўзал, бадиий мисраларда ифодаланган:

Не тонг огоҳ бўлса
Огаҳий ишқнинг сиридин-
ким,
Онга беҳуда эрмас
осмондин бу лақаб пайдо.

Маълум бўладики, Огаҳийнинг адабий тахаллуси сийратига муносиб. Миллатни огоҳликка даъват этувчи, шеърлари эса сўз санъатининг ноёб дурдоналари сифатида абадиятга дахлдордир.

Нурбой АБДУЛ ҲАКИМ,
филология фанлари номзоди.

«ХАЛҚ СЎЗИ»
«НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»),
А. ЖАББОРОВ,
С. ЗИНИН,
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»),
Л. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
М. САФАРОВ,
Р. ФАРҲОДИЙ,
И. ХУДОЁРОВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34;
Ҳуқуқ — 136-07-94;
Иқтисодиёт — 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги — 136-37-85
Маънавият ва маърифат — 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий масалалар — 132-12-08;
Халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 0500,
27353 нусхада босилди,
ҳажми — 2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2

Газета PENTIUM-II mmx компьютерида терилди ҳамда операторлар Сергей ЛУКИН ва Жамшид ТОҒАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи муҳаррир — Қ. ЭШМАТОВ.
Навбатчи — Ф. САНАЕВ.
Мусаҳҳиҳ — Ш. МАШРАББОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00
топширилди — 21.10
1 2 3 4 5 6

REAL TEA

Ҳақиқий шоҳона хитой чойи ва шарқона лаззат саналмиш -
REAL TEA
GREEN TEA *кўк чойи дастурхонингиз кўрки.*
ҲАР ДОИМ БИЗНИНГ ЧОЙИМИЗДАН БАҲРАМАНД БЎЛИНГ!

Vinlad *Ҳаётингизни тинч ва хотиржам қиламиз!*
ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРХОНАДАН ЕВРОПА ВА АМЕРИКАДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ЖИҲОЗЛАРНИ ТАКЛИФ ЭТАМИЗ
- Муҳофаза сигнализацияси;
- Ёнғиндан сақлаш сигнализацияси;
- Телекузатув;
- Доимий назорат;
- Махсус воситалар.

NEW! МАХСУС ҲИМОЯ ПЛЕНКАЛАРИ.
Тошкент ш., Қушбеги, 18,
тел: (3712) 50-46-13, 50-99-13, 50-86-80, факс: 50-03-61.

“ТОШШАҲАРЙЎЛОВЧИТРАНС” ДАВЛАТ АССОЦИАЦИЯСИ
Чипта сотувчиларни ишга таклиф этади
Маълумот учун телефонлар: 34-84-19, 34-82-37.
Ўртача ойлик иш ҳақи миқдори 6-8 минг сўм.
Бир йилдан ортиқ иш стажи бўлганларга 20% дан 50% гача миқдорда устама ҳақ тўланади.
Шаҳар йўловчи транспорти чипта сотувчилари имтиёзли нафақага чиқиш, даромадлардан имтиёзли солиқ тўлаш ҳуқуқига эга бўладилар.

851

ЎЗБЕКИСТОН САНОАТ-ҚУРИЛИШ БАНКИ
Тошкент шаҳридаги бўлимлари бош ҳисобчи бўш лавозимларига
ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.
Номзодлар учун танлов шартлари:
1. Олий иқтисодий билим.
2. Банк ҳисобхонасида камида 5 йиллик иш тажрибаси.
3. Компьютерда ишлаш малакаси.
Танловда иштирок этиш учун аризалар 1998 йил 31 декабргача қабул қилинади.
Номзодлар қуйидаги манзилга мурожаат қилишлари мумкин: Тошкент ш., Шаҳрисабз кўчаси, Ўзбекистон саноат-қурилиш банки, 4-қават, 407-хона. Тел.: 133-33-78.

ОЗИҚ-ОВҚАТ МОЛЛАРИ УЛГУРЖИ ЯРМАРКАСИГА МАРҲАМАТ!
«ЎЗОЗИҚОВҚАТСАНОАТ» уюшмаси
мулкчилик шаклидан қатъи назар барча савдо ташкилотлари раҳбарларини озиқ-овқат товарлари улгуржи савдо ярмаркасига таклиф этади. Сизлар ярмаркада 1999 йилда ишлаб чиқариладиган озиқ-овқат товарлари: қандолат маҳсулотлари, хамиртуруш, чой, алкоголсиз ичимликлар, минерал сувлар ва пиволарни сотиш юзасидан шартномалар тузишингиз мумкин.
Ярмарка шу йил 26-28 ноябрь кунлари соат 9.00дан 18.00 гача қуйидаги манзилда ўтади: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 11-уй, «Камолот» Республика жамғармаси биноси. «Урда»-бекати.
Телефонлар: 41-74-40, 144-08-54.

Навоий кўчасидаги 28-уйда жойлашган
МАРКАЗИЙ ТЕЛЕГРАФ БИНОСИДА ТЕЛЕФОНДА СЎЗЛАШУВ ПУНКТИ
тўла таъмирланиб чиқилди ва у замонавий стандартлар бўйича
сутка давомида қуйидаги хизматларни таклиф қилади:
- Тошкент шаҳри ва пойтахт меҳмонлари, шунингдек, хорижликлар учун жаҳоннинг барча мамлакатлари билан тўғри канал бўйича телефон хизмати кўрсатади.
- Барча категория ва ҳамма йўналишлар бўйича телеграммалар қабул қилади.
- Факсимил хабарлар, телексни жўнатиш ва қабул қилиш хизмати кўрсатилади.
- Тошкент шаҳридаги юридик ва жисмоний шахсларнинг факсимил қурилмаларини ўрнатади ва рўйхатдан ўтказади.
- Электралоқа корхоналари иши ҳақида ахборот беради (бепул).

Бундан ташқари қуйидаги манзилгоҳдаги пунктлар сутка давомида тўлиқ ишлайди:
— Чилонзор массиви, 8-квартал, Қатортол кўчаси, 21-уй;
— «Бахт» меҳмонхонаси;
— Аэропортнинг иккинчи қавати.
Телефонда сўзлашув пунктларига ташриф буюринг! Сизни тезкор ва сифатли алоқа, оддий тарифлар бўйича сервис хизмати кутмоқда!
Мурожаат учун телефон: 144-30-43.
Шаҳарлараро ва халқаро электро алоқалар маркази.
Тошкент телеграф-телефон станцияси.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси жамоаси «Ўзбексавдо» акционерлик компанияси раиси Зафар Файзиевга волидаи муҳтарамаси
ТЎҒОНОЙ аянинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси «Ижтимоий фикр» жамоатчилик фикрини ўрганиш маркази жамоаси марказнинг илмий ишлар бўйича директор ўринбосари Ота-Мирзаев Озод Бобо-Мирзаевичга оналари
Ҳожар ая МИРЗАЕВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Давлат савдо ишлаб чиқариш бирлашмаси «Гўшт-сут савдо» ходимлари «Ўзбексавдо» акционерлик компанияси раиси Зафар Файзиевга волидаи мухтарамаси
Тўғаной ая ЗОКИРЖОН қизининг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти илмий жамоаси филология фанлари доктори Қосим Муҳаммаджоновга турмуш ўртоғи
Матлуба МУҲАММАДЖОНОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.